יידען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa niszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשען

(פולע טאבעלע פון דער מלוכה-לאטעריע—זייט 9)

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 165	Łódź, Wtorek, 18 lipca 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, כ״ד תמוז תרצ״ג	№ 165

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

טעאטער „סקאלא"

היינט אונאפרופליך לעצטער טאג 2 פארשטעלונגען

יודיש דראמאטיש טעאטער אין פוילען „ווילנער טרופע" אנט. מ. מזאה.

שריי כינע!

ערשטע פארשטעלונג פינקטליך 8 אוונט

2-טע פארשטעלונג פינקטליך 10 אוונט

אויףביידע פארשטעלונגען פרייזען פון 50 גר. ביז 1.50 :: אכטונג! טאמאשאוו! מארגן מיטוואך שפילט די טרופע אין טאמאשאוו שריי כינע!

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.

מיטוואך, דעם 19/7, 8.30 אוונט קומט פאר אין פארק „העלענאוו"

פארק „העלענאוו"

א פייערליכע הערצל-אקאדעמיע

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: דער עהרען-פרעזעס פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען פון רעליגיעזע און נאציאנאלע לידער. דער אבערקאנטאר פון דער טלאמאצקער סינאגאגע אין ווארשא

דעפ. יצחק גרינבוים

משה קוסעוויצקי

און דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט.

אין מוזיקאלישען טייל וועט אויפטרעטען מיט א רייכען פראגראם

ביים קלאוויר: פר. ליכטערמאן-דאווידאוויטש.

פון 6 ביז 9 אוונט וועט דער לאדזער סימפאנישער ארקעסטער אונטער לייטונג פון דיר. טעאדאר רידער שפילען ספעציעלע יודישע מוזיק.

בילעטען צו 1.09 זל. צו בעקומען: אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, שרודמיעסקא 29, „התחיה" פילסודסקיעגא 66, „תוצרת הארץ" שרודמיעסקא 3, אין דער צוקערניע פיעטריקאווער 12, גורין, נאוואמיעסקא 15, וויינבערג, נאוואמיעסקא 30 און אין טאג פון דער אקאדעמיע ביי דער קאסע פון „העלענאוו"

„תומכי אורחים" לאדז, פאמארסקא 18

זונטאג, דעם 23-טען יולי 1933 ווערט איינגעארדענט דורך דעם הילפס-פעראיין

„תומכי אורחים"

פארק העלענאוו

א גרויסער גארטען-פעסט

מיט אנ'איבעראשענד רייך פראגראם, וואס לאדז האט נאך נישט בעוויזען צו זעהן

גענויערס אין די וויטערע אנאנסען.

בילעטען צום פרייז 1 זלאטע פאר דערוואקסענע און 54 גראשען פאר קינדער איז צו בעקומען אין סעקרעטאריאט פון „תומכי אורחים", פאמארסקא 18, אין יובעליר-געשעפט ביי ה' מ. מיזעס, פיעטריקאווער 30, מאנופאקטור-געשעפט ב. רוסאק, נאוואמיעסקא 20.

6 ציוניסטען! ווילט איהר א יודישע מלוכה אין ארץ-ישראל — דאן שטימט פאר זשאבאטינסקי'ן 6

פאר דער רעוויזיאניסטישער ליסטע № 6

בלאק פונם ארבייטענדען ארץ-ישראל צום 18-טען ציוני. קאנגרעס.

ליסטע נומער 5

זאל „פילהארמאניע", נארוטאוויטש 20. היינט, דינסטאג, פונקט 9 אוו. קומט פאר

א פארלעזונג

פון ה'

ז. רובאשאוו

(עקזעקוטיוו-מיטגליד פון דער „הסתדרות", רעד. פון „דבר" אין א"י)

א.ד.ט.:

די שעה פון ענטשיידונג

(צום 18-טען ציוני. קאנגרעס)

ליסטע נומער 5

בילעטען צו בעקומען פון 5 נאכמ. ביי דער קאסע פון זאל.

א הארציגען דליט-געזונד

ווינש איך דער חשוב'ער פערוואלטונג פון פליישער און ווארשטענמאכער-צעך און אויך אלע מיטגלידער, פערוואנדטע און פריינד צו מיין אבפאהרען נאך ארץ-ישראל.

מיט אכטונג

לייבע האכמאן און פרוי.

Dr. med.

H. Gutsztadt

ספעציאל-ארצט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

62 ZACHODNIA 62

(Śródmiejska 14), tel. 129-52.

נעמט אן פון 11—1 און פון 5—7 נאכמ.

אונזער חשוב'ן און לאנגיעהריגען ג. פרעזעס און גבאי פון אונזער שוהל, דעם איצטיגען פאדסטארשי פון פעראיין

ה' לייבל האכמאן

צו זיין אפפאהרען מיט דער פאמיליע

קיין ארץ-ישראל

ווינשען מיר א הארציגען פאהרט געזונד און פיל גליק אין אונזער אלטער היים!

די פערוואלטונג

פון פליישער-ווארשטען-צעך

פיעטריקאווער 24.

3781

פארשלאגען פון דער יודישער אגענץ וועגען דער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל

בעמערקונגען צום פרעגטש-בעריכט

לאנדאן, 17 (יט"א טעלעגראפיש)

די יודישע אגענץ האט פערעפענטליכט איהרע בעמערקונגען צום פרענטש-בעריכט פון 14 מערץ 1933 אונטערגעשריבען דורכן לייטער פון פאליטישען פארלאמענט ד"ר חיים ארלאזאראוו.

די אגענץ האט אפגעווארפען די אויספיהרונגען און פארשלאגען פון פרענטש-בעריכט אלס נישט אויסגעהאלטענע און פראקטיש ווייניג ווירקזאמע, צום סוף ווערט געזאגט, אז די אגענץ גרייט צו פארשלאגען און אנ'אייגענעם פלאן בנוגע די ענטוויקלונג פון א"י.

אראבישע עקזעקוטיוו וועט ערשט אננעמען א שטעלונג צום פרענטש-בעריכט

ירושלים, 17 (יט"א טעלעגראפיש)

דער סעקרעטאר פון דער אראבישער עקזעקוטיוו האט ערקלעהרט' אז די אראבישע עקזעקוטיוו וועט אויף א ספעציעלער זיצונג אננעמען א שטעלונג צום פרענטש-בעריכט.

א בוי-קאטאסטראפע אין ווארשא

ווארשא, 17 (טעלעפאניש).

היינט 8 אינדערפריה זענען אויף נאוואליפקי 42 איינגעפאלען די רושטאוואניעס און 2 ארבייטער זענען שווער-פערוואונדעט געווארען.

פרעז. רוזוועלט גלויבט אין ערפאלג פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

ניו-יארק, 17 (ספ. טעל.)

פרעז. רוזוועלט'ס א בעל-יועץ לואי האוו האט ערקלערט, אז רוזוועלט גלויבט, אז אין גענף, וועט אין אקטאבער געשלאסען ווערען דער ענטוואפנונגס-אפמאך.

רוזוועלט איז אין דער מיינונג, אז דער „פאראליזש" וואס האט ארומגענומען די ווירטשאפט'ס-קאנפערענץ אין לאנדאן קען נישט שטערען דעם ערפאלג פון דער ענטוואפנונגס קאנפערענץ.

די ענטוואפנונגס-קאנפערענץ האט די אויפגאבע איינצושפארען די וועלט מיליארדען דאלאר און דארף פעראורזאכען, אז אלע מלוכות זאלען קענען גלייכשטעלען זייערע בודזשעטען און אזוי ארום צו איילען דאס געזונד מאכען די ווירטשאפט פון דער וועלט.

רעוומאטישע שמערצען

אין די געלענקען און גלידער, נעווראלגיע און קאפשמערצען שטילען און בעזייטיגען מיט ערפאלג טאגאל טאבלעטקעס. טאגאל דערלאזט נישט דאס אנזאמלען זיך פון הארנזויער און איז עוקר מן השורש דידאזיגע ליידען. טאגאל האט נישט קיין שום שעדליכע נעבענווירקונג אויפן ארגאניזם. מען מוז אבער גוט אויפפאסען אויף די אריגינאלע, נישט באשעדיגטע פערפאקונג. צו באקומען אין אלע אפטייקען.

שפאניען אנערקענט די די סאוויעטען

מאדריד, 17. (ספ. טעל.) די היגע סאציאליסטישע פרעסע איז מודיע, אז גאר בקרוב וועט שפאניען אנערקענען די סאוויעטען.

כדי צו פיהרען אונטערהאנדלונגען האט די סאוויעטישע רעגירונג דעלעגירט איהר פארשטעהער אסטראווסקי וועלכער וועט דאנערשטאג קומען קיין מאדריד.

אפעלאציע-פראצעס פון „צענטראלעוו"

ווארשא, 17. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון אפעלאציע פראצעס פון „צענטראלעוו" האבען ווייטער גערעדט די פערטיידיגער אדוו. בארטשיקאווסקי און אדוו. שימאנסקי.

היטלעריסטישע שטורמיסטען אין לייפציג

לייפציג, 17 (ספ. טעל.)

עהערנעכטען אין אווענד זענען געקומען קיין לייפציג איינגע אפטיילונגען פון די נאציאנאליסטישע שטורמיסטען פון זאקסען.

אין דער שטאדט האבען די היטלעריסטישע שטורמיסטען געפראוועט א גרויסע פייערליכקייט.

דאלאר-קורס איז ווארשא

ווארשא, 17 (טעלעפאניש)

אויפן פריוואט-מארק איז היינט דער דאלאר-קורס געווען אהן ענדערונג.

קליינע פריוואטע טראנזאקציעס זענען געמאכט געווארען אויף 6.28.

באנק פאלסקי האט געצאהלט צו 6.12, גאלד-דאלאר צו 9.17

סאוויעטישע פליהער קומען היינט קיין פוילען

מאסקווע, 17 (ספ. טעל.)

היינט אין דער פריה וועלען פון מאסקווא ארויספליהען קיין פוילען די סאוויעטישע פליהער סוזשענסקי און אינגאוגיס.

היינט נאכמיטאג דערווארט מען דאס אנקומען פון ביידע פליהער אויף דעם מאקאטאווער פליה-פלאץ.

פאר די געסט ווערט צוגעגרייט א פייערליכער קבלת-פנים.

ביידע סאוויעטישע פליהער פליהען אויף לופט-שיפען פון א קאנסטרוקציע, אויסגעפיהרט דורך סאוויעטישע אינזשיניערען.

זייער וויזיט אין פוילען איז אן'ענטפער אויף דעם וויזיט פון די פוילישע פליהער קאפ. גאיאן און דודזשינסקי אין לענינגראד און כארקאוו.

א וויכטיגע ליקווידאציע אין לאדז!!!

צוליב ווי חיים מענדראווסקי, אגראראווע 8 האט ליקווידירט זיין געשעפט פון יודישע לאנגע מלבושים און איז געפאהרען קיין ארץ-ישראל, צוליב דעם האב איך

ח. שניצער

נאוואמיעסקא 3 אין הויף גטוועלב 39

פערגרעסערט מיין געשעפט פון יודישע לאנגע מלבושים, וואו מען בעקומט זיידענע יופעצעס, שלאף-רעק, אלפאגענע, ציגענע, האלב-וואלענע כאלאטלעך. זומער- און ווינטער-פאלטענס, געהאקטע אנציגער פאר דערוואקסענע און פאר קינדער פון די בעסטע שטאפען אויך בעקומט איהר אנ'אויסשטייער פון 7 מלבושים פאר 90 זל.

בעמערקונג: דער געוועזענער צושניידער און ווערקשטעל-פיהרער פון חיים מענדראווסקי ארבייט אין מיין געשעפט, בעשטעלונגען ווערען אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 24 שעה. — געדענקט דעם אדרעס!

ח. שניצער,

נאוואמיעסקא 3 אין הויף געוועלב 39.

די נייעסטע מאדעלען פון זומער-שיך און פלעציאנקעס אין א רייכע אויסוואהל עמפפעהלט

A. Ogórek

11 ZAWADZKA 11.

איבעראשענדע נייעס!

שבת, דעם 15 יולי, איז געעפענט געווארן צום ערשטען מאל אין לאדז

א כלארניע,

דאנסינג און פייף

„MOULIN BLEU"

אין דעם הערליך-רעמאנטירטן לאקאל

פאלורניאווא 10

„פייף" מיט קאנסומציע 60 גר.

דאנסינג — — — — — 80 גר.

ערשטקלאסיגער ארקעסטער

שבת און זונטאג פאראנסעס.

פאר

גאלד, בריליאנטען

און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

20 זלאטעס

בעצאהל איך דעם, וואס וועט מיר צוריקברענגען מיין פערלוירענעם פארטפעל מיט מיינע דאקומענטען און 1 אונגילטיגען פראטעסט פון 226 זל. אויף 1 דעפא-וועקסעל. אבצוגעבען ביי ר. ליטמאנאוויטש, נאוואמיעסקא 19.

3778

דערמיט דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל אונזער לאנגיעהריגען פערוואלטונגס-מיטגליד

ה' נחום זלאטניצקי

צוליב דעם טויט פון זיין פרוי

חנה נ"ע

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אותך בתוך שארי אבלי ציון וירושלים. די פערוואלטונג פון לוין-וועבער-מייסטער-פעראיין בזשעזשינער 7.

3772

וויכטיג פאר דער ארימער לאדזער בעפעלקערונג

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז ס'איז ערעפענט געווארען דאס

אמבולאטאריום

ביים פעראיין „מלבוש ערומים"

שענקיעוויטשא 3/5,

וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן ארט. שיקט אויך ארויס דאקטוירים-ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים

נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אבצאהלונגען. די פערוואלטונג.

מאשין-מצות

געבאקען יעדען טאג פרישע און דינע, מצה-מעהל ווי אויך סוכארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם, ווי אויך פריהשטיקען, יארסקע מיטאגען און וואנדברויטען

עמפעהלט די בעקאנטע צוקערניע

N. Weinberg

פיעטריקאווער 38

טעל. 143-82

פערסלענערטע פרייזען

לעטשניצע

כראברענא 4

רוג זגערזשער 87

נעהמט אן קראנקע פון אלע ספעציאליטעטען

וויזיט 3 זל.

מענערעלאגישער קאבינעט.

3371

בעקאנטמאכונג.

דער רודער-פאביאניצער רב שליט"א חבר לאגודת הרבנים בפולין, האט זיך איבערגעצויגען אויף

וואלבארסקא 10 פראנט

2-טער שטאק

ערלעדיגט אלע רבנישע ענינים ווי שאלות, ד"ת און בוררת.

Dr. L.

Czarnożył

ארדינירט אין זומער-סעזאן — אין —

CIECHOCINEK

willa Kościuszko.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדן און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע און מאניקור

ביי קערש,

סקווערנאווא 15

מאדערנע

געוועלבער

מיט וואוינונגען ארער אהן, ווי אויך א גרויס רוגאווע האנדעלס-לאקאל געאייגנעט אויף אנ'אפטייק, קאווירערניע א.א.וו. אויף זאוואדזקא 11 באלד צו פערדינגען.

צו ערפאהרען אויפן ארט.

3742

4 זאל פילהארמאניע 4

לאנדער-פערבאנד פון ציוניסט. רעוויזיאניסטען

דאנערשטאג, 20 יולי, 8.30 אוו. קומט פאר

א פארוואהל-מיטינג

א. ד. ט.

„מיט וואס געהען מיר צום 18-טען ציוניסטישען קאנגרעס"

אויף וועלכען עס וועלען ארויסטרעטען

מאיר גראסמאן

מיטגל-פרעזידענט פון דער וועלטליכער רעוויזיאניסטישער עקזעקוטיווע אין לאנדאן.

ד"ר יעקב כהן און י. זאנדער

שקל-צאהלער קומט מאסענווייז!

4 בילעטען אין פרייז פון 50 גר. ביז 2 זל. צו בעקומען יעדען טאג פון 5—8 אוונט אין פילהארמאניע און אין לאקאל פון דער ציוג. רעוויזיאניסט. פיעטר. 69 (לאקאל פון פרומיטלער-פעראיין) און אין צוקערניע „אסטאריא" פעטר. 27 און ביי דיאמענט, נאוואמיעסקא 24 4

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 8—11 פריה, פון 1—2 מיטאג און פון 5—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 מיטאג אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 212-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוונט.

300 דעלעגאטן צום 18. ציוניסט. קאנגרעס

מעהר דעלעגאטען ווי צום 17. קאנגרעס

לאנדאן, 17. (יט"א טעלעגראפיש) צום 18. ציוניסטישען קאנגרעס וועלען קומען 300 דעלעגאטען.

אויפ'ן 17. קאנגרעס האבען זיך באר בעטייליגט 234 דעלעגאטען, אמעריקע וועט שיקען 38 דעלעגאטען.

צום 17. קאנגרעס האט אמעריקע באר געשיקט 17 דעלעגאטען, פוילען שיקט 126 דעלעגאטען און צום 17. קאנגרעס — 67 דעלעגאטען, ארץ־ישראל שיקט 49 דעלעגאטען און צום 17. קאנגרעס באר געשיקט 31 דעלעגאטען.

הערריא איז איינגעלאדען געווארען קיין מאסקווע

פאריז, 17 (ספ. טעל.)

דער געוו. פרעמיער הערריא איז איינגעלאדען געווארען דורך דער סאוויעטישער רעגירונג קיין מאסקווע.

הערריא וועט ערשט אננעהמען א בעשלוס וועגען דער נסיעה, נאכדעם ווי ער וועט זיך בעראטען מיט'ן פרעמיער דעלאדיע.

הערריא'ס רייזע קיין מאסקווא וועט האבען א פאליטישע בעדייטונג, ווייל הערריא איז פארזיצער פון דער אויסערן-קאמיסיע ביים פארלאמענט.

א נישט איינגעגעבענער היטלעריסטישער אטענטאט

ווין, 17 (ספ. טעל.)

אויפ'ן דירעקטאר פון עפענטליכער זיכערקייט אין טוראל, שטעדעל, האבען די היטלעריסטען צוגעגרייט א נייעם אטענטאט.

אין זיין גארטען האט מען געפונען א גרויסען גראנאט, וועלכער עס איז נאך געלונגען צו מאכען אומשעדליך. א חוץ דעם זענען דארט די טעלעפאן דראהטען געווען איבערגעריסען.

פרעמיער יענדזשעיעוויטש אין גדיניע

גדיניע, 17. (טעלעפאניש) פרעמיער יענדזשעיעוויטש האט בעזוכט אין דער בעגלייטונג פון מיניסטער זאשיצקי בעזוכט דעם היגען פארט.

ביים סוף פון קאנגרעס פון די פראנצויזישע סאציאליסטען

פאריז, 17. (ספ. טעל.) דער קאנגרעס פון די פראנצויזישע סאציאליסטען האלט שוין ביים סוף. היינט האבען געארבייט די קאמיסיעס, געכטען שפעט אין אוונד, האט דעפ. בלום פעריענדיגט די דיסקוסיע, און גערופען צו איינינקייט און סאלידאריטעט. די פארשלאגען וועלכע טאדלען די שטעללונג פון דער פארלאמענטארישער גרופע וועלכע האט געשטימט פאר'ן מלוכה־בודזשעט, האבען א געזיכערטע מעהרהייט, רענאודעל און זיינע אנהענגער וועלכע זענען געווען אין אנהויב פון קאנגרעס, אזוי שטארק אגרעסיוו, האבען זיך געהאלטען רוהיג, ווען בלום האט זיי שטארק אנגעגריפען. דאס ווערט קאמענטירט אז עס איז דערוייל געראטעוועט געווארען א פארמעלער מעהרהייט.

אויף דעם בעכטיגען זיצונג האט אויך גערעדט געגען די אויפמערקזאמקייט דער ארויסטריט וועגען רייכסטאג־דעפוטאט יעדושי ווייל, וועלכער האט געשילדערט די פערצווייפעלטע לאגע פון דער דעמאקראטיע אין דייטשלאנד, בעזונדערס פון די סאציאליסטען. דער רעדנער האט אויך געבראכט א רייה בעווייזען, אז עס ווערט צוגעגרייט א בעוואפענטער רעוואנזש, און געווארענט פראנקרייך פאר דער דראהענדער געפאהר מצד דייטשלאנד

מיניסטער הענדערסאן אין בערלין

בערלין, 17. (ספ. טעל.) דא איז אנגעקומען פון רוים דער פארזיצער פאר דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ מיניסטער הענדערסאן, וועלכער האט אפגעגעבען א וויזיט דעם מיניסטער נויראט.

די דייטשע פרעסע דערמאנט, אז הענדערסאן האט אין יאהר 1928, 1929 מיטגעווירקט דערצו, אז דאס ענגלישע אקופאציע־מיליטער זאל פארלאזען אויבער־רהיין.

פערמשפט א פוילישען יוד אויף 2 יאהר תפיסה אין לייפציג

בערלין, 17. (ספ. טעל.) אין לייפציג איז פערמשפט געווארען אויף 2 יאהר תפיסה דער 24־יעהריגער שמואל הירשענבערג, א פוילישער בירגער, ווערענדיג בעשולדיגט אין מלוכה־פעריאט און אין אנטייל־נעמען אין א קאמוניסטישער פערזאמלונג.

הירשענבערג וועט אויך ארויסגעשיקט פון לאנד.

דערמארדעט א געוו. היטלעריסטישען דעפוטאט אין פראנקפורט

בערלין, 17. (ספ. טעל.) דער געוועזענער היטלעריסטישער דעפוטאט אין ברוינשווייגער סיים, ד"ר שליפער איז נעכטען דערשאסען געווארען אין פראנקפורט אם מן. דעם טויטען קערפער האט מען ארויפגעלעגט אויף די באהן־שינעס.

דער דערמארדעטער האט אין יאהר 1931 פערעפענטליכט רעוועלאציעס, אז די היטלעריסטישע שטורמיסטען האבען צוגעגרייט א בעוואפענטען איטענטאט. צוליב דעם איז ער דאן אויסגעשלאסען געווארען פון דער פארטיי.

א נייער
העכסט-סענסאציאנעל און שפאנענדער
ראמאן
הייבט זיך אן די טעג דרוקען אין
„נייעם פאלקסבלאט“

א בליק אויף דער הילף=אקציע

פאר'ן ארימען יודישען קינד אין לאדז

אין „העלענובעק“

ס'פיהלט זיך פשוט א בעדערפעניש פון צייט־צו־צייט צו בעזוכען דעם אינטערנאט און פערמעגע „העלענובעק“, אין וועלכען עס ליגט אזויפיל ארבייט און הארץ, אזויפיל טרוימערישע פאנטאזיע, אזא פערנעהם, אזא אונגעהויערע שעהנקייט. ס'איז מערקווירדיג, אז ביי יעדען בעזוך אין „העלענובעק“ זעהט מען עפעס נייעס, עפעס פרישעס, אויפגעפריש טעס און עפעס שענערס ווי ביז איצט. די מעלה פון דער דאזיגער אינסטיטוציע איז די, וואס זי ווערט געפיהרט נישט כאאטיש, נישט פון טאג־צו־טאג, נאר סיסטעמאטיש לויט אן אנגעצייכענטען פלאן. מרדכי חיים רומקאווסקי, די נשמה און דאס הארץ פון „העלענובעק“ און זיינע באהענטע מיטארבייטער ווייסען וואס זיי ווילען און צו וואס זיי שטרעבען. דעריבער וואקסט דארט די ארבייט און ס'גהערען בעקעמפט אלע שטערונגען און שוויעריקייטען.

ס'גלוסט זיך פשוט נישט אוועקצופאהרען פון דעם רחבות אין העלענובעק. די פעלדער זענען שוין בעזייט, ס'וואקסט שוין אומעטום שעהן. עס ווערען שוין פעריקויפט פירות: פאמידארען, אוגערקעס. מען פלעגט אנדערע געוויקסען, די ווירטשאפט קאכט אומעטום.. דא פילצעווען א גרופע קינדער זייער קרן־קימת גארטען, און זיי הייסען יעדען גאסט אז ער זאל עפעס קויפען פון זייער גארטען לטובת דעם קרן קימת, אט רופט דער „אגראדניק“ אן'אנדערע גרופע קינדער זיי זאלען איהם העלפען ביים אגרעס, אדער ביי די קארטאפעל, אנדערע גרופען קינדער טוען אנדערע ארבייטען,

אלץ וואס איז נויטיג אז די ווירטשאפט אין „העלענובעק“ זאל קלאפען.

איז דאך די גאנצע אינסטיטוציע געשאפען נאר פאר די קינדער, פאר די ארימע און יתומים, וועלכע קענען נישט צוליב זייער ארימקייט בעקומען די נויטיגע ערציהונג און אויסהאלטען, איז די איבסטיטוציע נישט נאר געשאפען צוליב דעם, אז די קינדער זאלען צייטווייליג בעקומען א שטיקעל ברויט און א דאך איבערן קאפ, נאר כדי פון דער פריהסטער קינדהייט אן צו ווענען ערציהען ביז צו א געזיכערטער לעבענס־עקזיסטענץ מיט א היבשע דאזע פון ליבע צו ערד און צו ארבייט.

אין העלענובעק ווערען איצט אויסגעהאלטען 210 קינדער, אויסגעפאשעטע מיט רויטע בעקעלעך, פרעהליכע זענען זיי צוגעוואוינט צו ארדענונג און ארבייט, אין די פעלדער, אין שטאל, אין די וואשעשאטען, אין די בלומען־אראנזשעריעס, אין דער אייגענער בעקעריי, אומעטום ארבייטען זיי מיט זייערע הענטלעך און ליבען די ארבייט, ארביטען שפילענדיג זיך, און שפילען זיך ארבייטענדיג. און אויף אלע ליגט די ברכה פון ארבייט און לעבענסלוסט.

מיר געהען ארום איבער די צימערען, איבער די פעלדער, און דער אראנזשעריע און פיהלען וויפיל הארץ און ליבע פון די אנפיהרער עס ליגט אין דער דאזיגער שאפונג.

היינטיגעס יאהר איז יעדער עפעס נייעס: „העלענובעק“ האט גענומען איבערן זומער 240 יודישע קינדער און געגרינדעט זומער־קאלאניעס די קינדער ווערען געשיקט דורך דעם וואיעוואדישען קאמיטעט. ווען מ'זעהט דעם עסען־מענו וואס עס בעקומען די קינדער אין די קאלאניעס און די „אייגענע“ קינדער פון העלענובעק דארף מען זיך כמעט נישט מעהר ווינשען.

ס'איז א פרייד צו בעזוכען „העלענובעק“ און צוצוזעהען ווי די גרויסע ארבייט וואס ווערט דארט אריינגעלייגט ברענגט די געווינשטע פירות.

זומער=קאלאניע פון „נותן לחם“

מיט רעכט בעקלאגען מיר זיך אויף די שווערע און ביטערע צייטען און מיר זענען מוחל פיל פילאנטראפישע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס וועלכע קענען נישט ענטוויקלען קיין ברייטערע טעטיגקייט צוליב די מאטעריעלע שוועריגקייטען. מיר פערשטיין אבער נישט, אז טאקע אין די דאזיגע ביטערע און שווערע צייטען ווערט די ארימקייט און די נויט נאך שווערער און די טעטיגקייט פון די געזעלשאפטען האט געדארפט נאך מעהר אויסגעברייטערט ווערען, דעם דאזיגען אמת האט פערשטאנען די געזעלשאפט „נותן לחם“ מיר ווילען זיך איצט נישט אריינלאזען אויף דער רייה אגמזיסטע און ביליגע קיכען, וועלכע ווערען געפיהרט דורך דער געזעלשאפט, נאר אויף דעם נייעם הערליכען אויפטו צו שאפען א זומער־קאלאניע פאר יודישע קינדער. מיר ווייסען וואס ס'הייסט ארויסרייסען שוואכע און אויסגעדארטע קינדער פון דער שטיקענדער לופט אין דער שטאט, כאטש אויף איין חודש אין דארף, אויף דער לופט אויף דער זון, צו היגיענישע בעדינגונגען, צו גוטען און נארהאפטען עסען. די פערוואלטונג פון „נותן לחם“ האט דאס פערשטאנען און טאקע ביי די דאזיגע שווערע צייטען האט די געזעלשאפט געקויפט אלס אייגענטום א הערליכע פארצעל ערד מיט א פרעכטיג הויז וואו ס'זענען איינגעארדענט געווארען דערווייל פופציג קינדער פון די ארימסטע קליינהענדלער און ארביטער־שיכטען אין שטאט.

די קאלאניע, וועלכע געפינט זיך אין א הערליכער גריינס־אומראמונג ווייט פון שאטיי־שטויב, אין שענסטען ווינקעל פון קאלע, מאכט אן'א מכאזאנטען איינדרוק. אלץ שמעקט פאר פרישקייט און ריינקייט, זארגפעלטיגע הענד פון דער פערוואלטונג ווירטשאפטעריגס און בעדינונג האבען דאס אלץ איינגעארדענט פאר דער בעקוועמקייט פון די קינדערלעך, וועלכע זענען דא אהערגעקומען צו שטארקען זייערע אפגעשוואכטע גופים'לעך. די איבערליכע איינארדנונג איז ענטציקענד, פאר די קינדער לופטיגע זאלען, נייע בעטלעך מיט דראטענע מאטראצען, איבער זיי האהר־מאטראצען, קישענס און וואטענע קאלדרעס, מיט שניי־ווייסע וועש, לעזשאקעס צו זון־בעדער, עס־זאלען, וואש־צימערען און אלע מעגליכע ווירטשאפטס־איינארדנונגען, עלעקטרישע בעלייכטונג און דאס וויכטיגסטע א זעהר גוט עסען, וואס בעטרעפט אייגענע קאסטען צו 1,80 א טאג פאר יעדען קינד. נאך דער איצטיגער פארטיע פון 50 יונגלעך וועלען קומען נאך 50 מיידלעך אין ווינטער ארייין זאל די שעהנע אינסטיטוציע נאך אויסגעבויט ווערען, און דאס וועט מעגליך זיין, ווייל, ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען, איז די גאנצע קאלאניע אפגעקויפט געווארען אלס אייגענטום פאר דער געזעלשאפט „נותן לחם“.

די פערוואלטונגס־מיטגלידער פרעזעס כארי, ד"ר קאק, א. גראסמאן און אנדערע, וועלכע האבען אונז ארומגעפיהרט איבער דער קאלאניע האבען די פנימער געשיינט פאר שמחה צוליב דעם אויפטו, און זיי האבען ווירקליך מיט וואס צו שטאלצירען.

ברוך הבא! מ. וויבדער פרעזענטירט דעם גרעסטען יודישען אפערעטען=סטאר ברוך הבא!
מיכאל מיכאלעסקא
צוזאמען מיט דער בעריהמטער פרימאדאנע פון ניו=יארקער אפער = טעאטער
בעטי סימענאוו איז סקאלא=טעאטער
פרטים מארגען!

לאדז, 18 יולי 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 18 יולי 1933

לאנדאנער ווירטשאפטס-קאנפערענץ

וויל נישט שטארבען

די דאקטוירים האבען איהר שוין לאנג אבגעזאגט פון לעבען. זי בעקומט אויפ'ן קינסטליכען אופן לופט און שפייז. אזויפיל און אזויפיל מאל אין טאג בעקומט זי אן איינשפריצונג. אבער זי לעבט. זי מאטערט זיך און ווער ווייס, ווי לאנג זי וועט נאך אזוי גסיסה'דיג ציהען דעם אטעם. די מלחמה צווישען גאלד און פאפיר האט נאך נישט געפיהרט צו קיין שלום. אמעריקע איז לחלוטין קעגען דער כוונה פון דער קאנפערענץ זיך צו בעשעפטיגען מיט דער סטאביליזאציע פון די וועלט-וואליוטעס. פאר אמעריקע איז נישט פארהאן קיין ספק, אז צוליב די אינטערעסען פון אייראפע און פון דער וועלט וואלט דער דאלאר געמוזט זיין סטאביל. דער דאלאר איז אן אינטערנאציאנאלער געלד-צייכען. דער אנווער פונ'ם גאלד-סטאנדארט האט נישט נאר אריינגעבראכט אין א געפעהרליכער וואקלדיגקייט דעם וואלוטע-ווערט פונ'ם דאלאר, נאר אויך אויסגעטרייסעלט דעם גאנצען ווירטשאפטס-לעבען. מען ווייס נישט מעהר וויפיל חובות מען איז שולדיג אמעריקע און וויפיל אמעריקע איז שולדיג דער וועלט. פרעמדע מלוכות האבען פקדונות אין די אמעריקאנישע באנקען און זיי ווייסען נישט, אויב זיי וועלען זייערע פקדונות צוריקבעקומען אפילו נאר אין דער לערכדיגער גרויס, ווי זיי האבען עס דארטען אוועקגעלייגט. דערצו קומט נאך די געוואלדיגע קאנקורענץ פון די אמעריקאנישע סחורות אויפ'ן וועלט-מארק. אמעריקע קויפט נישט קיין רוי-מאטעריאל. זי האט אלץ אייגענע. זי קען איצט ביליגער פראדוצירען און אויפ'ן וועלט-מארק ביליגער פערקויפען. דער אנווער פונ'ם גאלד-סטאנדארט איז גלייכצייטיג א פרעמיע פאר'ן אמעריקאנער עקספארט.

אויב די לאנדאנער קאנפערענץ, ד. ה. די 65 מלוכות, וועלכע האבען זיך אין לאנדאן צונויפגעקליבען, וואלטען געהאט די פולע מעגליכקייט צו בעשטימען דעם דאלאר-ווערט, וואלטען זיי אודאי איהם לכל הפחות אוועקגעשטעלט אויף זיין פריהערדיגער הויך ביי א זיכערער סטאביליזאציע. פאר אמעריקע איז דאס אבער קיין עסק נישט. נישט צוליב דעם האט אמעריקע זיך אפגעזאגט פונ'ם גאלד-סטאנדארט, ווייל זי האט נישט קיין גאלד, אדער ווייל זי איז נישט בכח אפצוהאלטען די ירידה פונ'ם דאלאר. ווי דאס איז פארגעקומען מיטן פונט. ענגלאנד האט זיך אבגעזאגט פונ'ם סטאבילען גאלד-פונט, נאכדעם, ווי זי האט געמאכט די שטארקסטע און אנגעשטרענגטסטע פרובען צו שטיצען און אויפצוהאלטען דעם פונט אויף זיין ביזהעריגער הויך. ענגלאנד האט אפילו צוליב דעם געליהען ביי פראנקרייך געוואלדיגע גרויסע קאפיטאלען אין דעם גאלד-ווערט. די שטיצונגס-אקציע פון דער ענגלישער מלוכה-באנק איז געוועזען הערואיש, עס האט אבער גארנישט געהאלפען. דער פונט איז צוזאמענגעבראכען. עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די ירידה פון פונט איז געוועזען א גליק פאר ענגלאנד. ביי גאר אנדערע בעדינגונגען איז פארגעקומען דער אפזאג פון אמעריקע פונ'ם גאלד-סטאנדארט. פאר'ן סטאבילען דאלאר האט אמעריקע גענוג גאלד. זי האט אפילו טאפעלט אזויפיל גאלד וויפיל דער דאלאר האט נויטיג. דער פעסטער דאלאר האט אבער לחלוטין נישט גערעטעוועט אמעריקע פונ'ם שרעקליכען ווירטשאפטליכען קריזיס. דער קריזיס האט גארנישט צו טאן מיט א הויכען אדער נידעריגען דאלאר-ווערט פאר זיך אליין. די צרה איז, וואס די פרייזען אויף די אמעריקאנישע סחורות זענען אזוי נידעריג, אז עס לוינט בכלל נישט צו פראדוצירען און צו פאבריצירען.

די נידריגקייט פון די פרייזען איז די סיבה פון דער ארבייטסלאזיגקייט. קודם כל אבער האט די ירידה פון די פרייזען אריינגעבראכט א חורבן אין א סך ווירטשאפטס-צווייגען. פאבריקען ווערען געשלאסען, די פארמערס זענען פעראָרימט, הויז-איינענטימערס האבען פערלוירען זייערע הייזער. די באלעבאטישקייט האט זיך קאנצענטרירט אין איניגע גרויסע באנקען. בשעת מען האט מיט א פאר יאהר צוריק גענומען ביי א באנק געלד אויף א משכון אויפ'ן יסוד פון אומבעוועגליכע גיטער, ווי למשל ערד, הייזער א. א. וו., אדער אויפ'ן יסוד פון בעוועגליכען אייגענטום, ווי למשל איגווענטאר, גערעטעניש גכדומה, דעמאלט, איז דער משכון ווערט געווען דריי און פיר מאל אזויפיל ווי די הלואה. די ירידה פון די פרייזען איז אבער אין אמעריקע געווען אזוי גרויס, אז די משכנות אין די באנקען זענען איצט א סך ווייניגער ווערט ווי די געלד-הלואה.

דער דאלאר איז איצט פונדאסניי געפאלען און יעדער נידריגערער שטאפעל פון דאלאר ברענגט א מבולבלדיגקייט אין דעם לאגער פון די געלד-לענדער. אין אמעריקע גופא זענען איצט די פרייזען געשטיגען. דער פארמער פערדינט. די פאבריקאנטען האבען געעפענט זייערע פאבריקען, די סוחרים האבען בעקומען נייעם מוט, דער אמעריקאנער מארק האט פונדאסניי אויפגעלעבט. וואס מער דער דאלאר פאלט, אלץ גרעסער ווערט די האפנונג פון דער אמעריקאנישער ווירטשאפט. די מחלוקות צווישען דעם גאלד-דאלאר און צווישען דער פאפירענער וואלוטע האט זיך פונאנדערגעפאקערט. ביי אזא סיטואציע קען נישט פארקומען קיין שום פרוכפערע ארבייט אויף דער ווירטשאפטס-קאנפערענץ. עס זענען געווען טעג, ווען קיינער האט מעהר נישט געגלויבט, אז די ווירטשאפטס-קאנפערענץ וועט איבערלעבען די שוועריקייטען וועלכע האבען זיך אוועקגעלייגט אויף איהר וועג. פאר ענגלאנד איז אבער די עקזיסטענץ פון דער קאנפערענץ געווארען א אימפעריאליסטישע פרעסטיזש-פראגע. א מפלה פון דער קאנפערענץ וואלט געווען א מפלה פון מאקדאנאלדס רעגירונג. דאס איז אבער נאך נישט אזוי געפעהרליך. א סך ערגער איז, וואס ענגלאנד וואלט דורך דער אפענער קאנפערענץ-מפלה אנגעווארען איהר פרעסטיזש ביי איהרע דאמיניאנס און קאלאניעס.

דערוויל גייט די קאנפערענץ ווייטער. אפגעשטארבען זענען נאר איינצעלנע גלידער פון דער קאנפערענץ.

די פרעסטיזש-תאוה האלט אויף די קאנפערענץ. די קאנפערענץ גופא קען נישט מעהר לעבען, אבער זי וויל אויך נישט שטארבען. מען וועט איהר מסתמא נאך נישט אוועקשיקען אויפ'ן עולם האמת, אבער מען וועט איהר אפלייגען אויף א האלב יאהר, אויף א יאהר, ביז מען וועט פערגעסען, אז זי האט בכלל ווען נישט איז עקזיסטירט.

די וועלט האט זיך צוגעוואוינט

צו די היטלערישע פערברעכערישע מעשים

ד"ר י. טהאן שרייבט אין „באווי דזשענניק":

דוכט זיך, אז ס'איז נישט פערהאן קיין איין זאך, ווי נישט-אנגענעהם זי זאל נישט זיין, צו וועלכער דער מענש זאל זיך נישט קענען צוגעוואוינען. די ערשטע רעאקציע געגען א נייער מענשליכער געמיינהייט איז א פיזישע און מאראלישע ערשיטערונג. נאכדעם קומט א סטיכישער וואוקס פון ענערגיע, וועלכע שטרעבט זיך אויסצולאדען אין פערטיידיגונג אדער אנגריף.

די דאזיגע אקטיוויטעט דויערט לײדער נישט לאנג. אין העלפט וועג בלייבט מען שטעהן א מידער אנ'אויסגעשעפטער אדער גאר א גלייכגילטיגער.

ווען דער היטלעריזם איז אויסגעבראכען מיט זיין גאנצער אונגעהערטער עקעלהאפטיגקייט, האט די וועלט א ציטער געטון. די ערשטע מארדען און רויבערייען פון היטלערן מיט זיין באנדע זענען אזוהרה אהן אפקלאנג. דאן איז געקומען די אפטרייסלונג פון דעם לעטארג, אויף דער גאנצער ערד-קוגעל, און אלע שיכטען, אויף אלע שטופען פון קולטור און ציוויליזאציע אין אלע ארגאניזאציעס וואו א מענשליך הארץ פיהלט און א מוח טראכט — האט זיך אויפגעהויבען א הוראגאן פון פראטעסטען און א פעראורטיילונג פון דער היטלערישער קאנאליע, און ס'האט זיך געדוכט אז דאס שלעכטס וועט אויסגעקעהרט ווערען מיט אנ'אייזערנעם בעזים.

און ס'איז קלאר, אז די דירעקט-געטראפענע יודישע געזעלשאפט, איז צוגעטרעטען צו א געגען-אנגריף. מ'האט אזוי געזאגט: די מאראלישע פראטעסטען וועלען נישט צוקומען צו די חיהשע היטלערישע באנדעס, אזא חיה מוז מען א קלאפ געבען מיט א הארטען געגענשטאנד. און דעמאלט איז מען צוגעטרעטען צו ארגאניזירען דעם באיקאט פון היטלער-דייטשלאנד מיט דער אויסרעכנונג אז אזא האנדלונג וועט צווינגען דייטשלאנד זיך צו פערטראכטען. דער היטלעריזם האט אמת, נישט רעזיגנירט פון אויסראטען די 600 טויזענד לעבעדיגע נפשות וועלכע האבען זיך צום אומגליק געפינען אין זיינע רויבערישע לאפעס, אבער ער האט אביסעל פערלאנגזאמט דעם טעמפא פון אויסראטונג און ס'איז געווען א האפענונג אז דער ענין וועט אביסעל שוואכער ווערען.

דערוויל איז אלץ ווי אפגעשטארבען און פערגליווערט געווארען, דער קאמף האט כמעט ווי אויפגעהערט. די וועלט האט זיך, זעהט אויס, צוגעוואוינט צום היטלעריזם. ס'איז נישט געזאגט, אז דער עקעל און פעראכטונג איז אויך אוועק, דאס נישט, אבער מען ענטפערט דערויף מיט א מאך מיט דער האנט, פשוט מען פערלאזט זיך אויפ'ן גורל, אז ער זאל זיך אנ'עצה געבען מיט היטלערן. מיט איין ווארט, הער אדאלף היטלער, דער קאנצלער און פיהרער, וועט שוין נישט דורך דער וועלט בעאונרוהיגט, ביי זיך אינדערהיים האט ער פולשטענדיגע רוהע, ווייל ער האט מיט זיין שטיוועל צוטרעטען יעדעס קאלעקטיווע לעבען און א געוויסע צאהל ארבייטסלאזע האט ער געגעבען אין האנד אריין דאס פאך פון רויבען.

ס'וואלט דערבייא געבליבען דער קאמף פון די יודען אין דער פארם פון א ענערגישען און רעצידירטען באיקאט, אבער אויך דאס איז אפגעשוואכט געווארען אויף דער גאנצער ליניע, ווייל ס'זעהט אויס, אז אויך די יודען האבען זיך צוגעוואוינט צום היטלעריזם.

אזוי האט לארד מעלטשעט אפגעלייגט זיינע ענערגישע מעשים בנוגע דעם אנטי-היטלערישען באיקאט אוש אויף הערבסט. דער קאנגרעס וואס איז צונויפגערופען געווארען אויפן 16 יולי קיין לאנדאן איז פלוצלונג אפגערופען געווארען.

וואס איז געשעהען? זאל דאס זיין אמת, אז דאס איז געשעהען צוליבן דרוק פון דער ענגלישער רעגירונג, וועלכע וויל ביי זיך נישט האבען קיין אנטי-דייטשען קאנגרעס? און דאס נאך דעמאלט ווען ס'זשיפיעט נאך דארט די ווירטשאפטליכע קאנפערענץ אויב אזוי איז עס זעהר טרויעריג ווען דער ה' מאקדאנאלד פאראליזירט אונזער אקטיוויטעט און ס'בלייבט אונז גארנישט מעהר איבעריג ווי זיך אפצורייסען פון לאנדאן און זיך אריבערטראגען אין אנ'אנדער וועלט הויפט-שטאט קיין פאריז. אויב מאקדאנאלד מיט סיימאנען גיבען אונז גארנישט, זאלען מיר כאטש נישט דערלאזען אז זיי זאלען האמעווען אונזער אייגענע אקטיוויטעט.

ס'איז אבער מעגליך, אז די סיבות פון דער לאנדאנער אפשוואכונג ליגען טיפער — אין דער פסיכיק פון אזעלכע יודען ווי לאסקי און מאנטעפיארע. די הערען האבען מורא פאר דער אינטערנאציאנאלער יודישער ארגאניזאציע. דער ה' לאסקי טרוימט וועגען פערטיידיגען די יודען מיט דער הילף פון „קריסטליכען געוויסען" צו וועלכען ער אפעלירט. זיכער איז אזא געוויסען א הויכע אינסטאנץ, וועלכע מ'דארף נישט פערנאכלעסיגען. דאס איז אבער נישט גענוג, פשוט דערפאר, ווייל די שטים פון געוויסען, טרעפט נישט אין אויער פון היטלערן, אויף דעם איז ער פשוט טויב, דער קאמף מוז געפיהרט ווערען אויף א געוועהר, וואס איז צוגענגליך פאר היטלערן.

דער ווארשאווער באיקאט - קאמיטעט דארף נישט דערלאזען אפצושוואכען די ענערגיע, כדי זיך נישט צוצוגעוואוינען צום שלעכטס.

זענען מיר צו ווייניג פאטריאטען, אדער צופיל פאטריאטען...

ענדעקישע פרעסע רייסט זיך דעם גארגעל וועגען דעם יודישען פאטריאטיזם

די ענדעקישע צייטונגען זענען לעצטענס פול מיט אנפאלען און אנגרייפענדע איראניע בנוגע דעם פוילישען יודענטום. זיי ווארפען אונז פאר, אז אונטער'ן איינפלוס פון די דייטשע געשעהענישען זענען מיר פלוצלינג געווארען פוילישע „אולטראפאטריאטען". די יודען האבען „ענטדעקט אין זיך" – שרייבט דער „קוריער פאזנאנסקי" – דעם ליידענשאפטליכען פוילישען „פאטריאטיזם" פערשטעהט זיך נאר צוליב האנדעל אויף זייער יודישען אופן. די יודען רייסען זיך די העלזער „זאל לעבען פוילען". „מיר פאלאקען", דאס איז נאר איינער פון די טויזענדער מיטלען פאר זייער געשעפט-מאכעריי. און די „נאזשא ווארשאווסקא" זאגט: „יודען האלטען אונז געוויס פאר האלבע אידיאטען, וועלכע מ'קען איינרעדען אלץ, וואס ס'גלוסט זיך נאר".

קודם-כל שטעלט זיך א פראגע, וואו די ענדעקעס האבען דאס בעמערקט, אז דער יודישער פאטריאטיזם איז געווארען נאך די היטלער-צייטען שטארקער ווי פאר דעם, ווי היטלער האט איבערגענומען די מאכט. ס'געהען ארויס אין פוילען א גאנצע רייה יודישע צייטונגען אין דער יודישער און פוילישער שפראך. מיר וואלטען געוואלט וויסען, אין וועלכער יודישער צייטונג האט זיך נאכ'ן אויסברוך פון היטלעריזם ספעציעל פערשטארקט דער שרייענדיגער פוילישער פאטריאטיזם ? וועלכע יודישע גרופע אדער יודישע פארטיי האט דאס נאך דער היטלעריסטישער איבערקעהרעניש ערשט איצט ענטדעקט אין זיך די ליבע צו פוילען און צו דער פוילישער מלוכה ?

מיר שטעלען פעסט מיט דער גאנצער קאטעגארישקייט, אז די אויספיהרונגען פון דער ענדעקישער פרעסע איז נישט מעהר ווי נידערטרעכטיגע און עקלהאפטע אנטיסעמיטישע רכילות. אין דער גאנצער יודישער פרעסע אין פוילען אין דער טעטיגקייט פון אלע יודישע פארטייען האט מען נאך דעם היטלער-אויפשטאנד נישט געזעהן געקענט אפילו קיין איין ווארט, וועלכעס וואלט געקענט אינטערפרעטירט ווערען ווי א קאניונקטורען-פאטריאטיזם. אונזער שטעלונג צו פוילען שטעהט איבער די ענדעקישע רכילות און איז אבסאלוט נישט אפהענגיג פון דער לאגע פון דייטשען יודענטום. ער איז אפילו נישט אפהענגיג פון דעם רעזשים, וואס הערשט אין דעם אדער יענעם מאמענט אין פוילען.

איין זאך שטעכט אפשר אין די אויגען די ענדעקעס: אין די אנטי-היטלעריסטישע רעזאלוציעס, וועלכע זענען אנגענומען געווארען אויף פערשידענע יודישע פערזאמלונגען איז אויך צוגעקומען א רעזאלוציע וועגען דער אונבעריהרליכקייט פון די פוילישע גרעניצען. דאס איז ווירקליך געווען א גרויסע „זינד" מצד די יודען. אבער די דאזיגע זינד נעהמען מיר שוין אויף זיך.

פראטעסטירענדיג געגען היטלערס מעשים אויפ'ן דייטשען אינערליכען פראנט, האבען מיר געהאלטען פאר נויטיג צו פראטעסטירען גלייכצייטיג געגען דעם חשק פון די דייטשען זיך צו פארמעסטען אויף די גרעניצען פון פוילען. מיר האבען פראטעסטירט אלס פוילישע בירגער און מ'קען דאך פון או.ז. נישט פאדערן, אז מיר זאלען נעהמען ביי די ענדעקעס די הסכמה אויף אונזער בירגערליכע פעראנטווארטליכקייט.

איין זאך איז יעדענפאלס אינטערעסאנט. אויב די ענדעקעס דוכט זיך, אז די פוילישע יודען זענען צו קליינע פוילישע פאטריאטען, גיסען זיי אויס אויף אונז עמערס שמוץ, פערווארפען אונז מיט עפיטעטען אלס פעררעטער, פיינד, גערמאנאפילען א.א.וו. און ווען זיי דוכט זיך, אז מיר זענען צופיל פאטריאטען, פערשרייען זיי אונז אלס „נעשעפטשאושנס", אלס הענדלער מיט פאטריאטיזם א.ד.גל. ווי אזוי קען מען דאס פערשטעהען ?

צום סוף נאך עפיס. דער דערמאנטער „קוריער פאזנאנסקי" וואלט נישט געווען „ער אליין" ווען אינם ארטיקעל וועגען „נעשעפטשארסקע פאטריאטיזם" פון די פוילישע יודען, וואלט ער נישט ארויסגעפאהרען מיט די טראדיציאנעלע פארווארפען וועגען דער גערמאניזאטארישער ראל פון די יודען אין געוו. פרייסישען טייל. ס'וואלט דעריבער געווען ווינשענסווערט, אז די ענדעקעס זאלען זיך אביסעל ארומקוקען אין דער היטלערישער פרעסע. זיי וואלטען זיך דערוואוסט פון דער דאזיגער בערלינער פרעסע, אז דער גרעסטער שונא פון דייטשטום אין דייטשען פאלק – זענען יודען. צו דארף מען ערשט קאמענטארען.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

די וואונדער וואָס מען זעהט אויף דער אויסשטעלונג אין טשיקאַגאָ

פון ל. באַראַדולין.

די וועלט־אויסשטעלונג וואָס קומט איצטער פאָר אין טשיקאַגאָ און דורך וועלכער יענע שטאָט פייערט איהר הונדערט־יעהריגען געבורטסטאָג, קען בעטראַכט ווערען אַלס אַ ריזיגער מוזעאום וואו די וואונדערבאַרסטע זאַכען וואָס זענען פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר ערפינדען און בעשאַפען געוואָרען, זענען אויסגעשטעלט, און אויסגעשטעלט זענען דאָרטען די זאַכען אין אַזאַ אָרדנונג און אויף אַזאַ אופן אַז דער פּראָגרעס וואָס די וויסענשאַפט און טעכניק האָבען פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר געמאַכט זאָלען ערקלערט און פּאָפּולאַריזירט ווערען פאַר'ן ברייטען עולם.

זענען אַלע זאַכען וואָס זענען דאָרטען אויסגעשטעלט אינטערעסאַנט און וואונדערבאַר; אָבער אייניגע זאַכען זענען פשוט נישט צום גלויבען, ווען מען בעשרייבט זייער אינהאַלט אין אַ פּאָר קורצע ווערטער, אַזוי צייגט מען דאָרטען צ.ב.ש. ווי פשוטע קאַלטע וואַסער צינדט אָן אַ פייער, און ווי פשוטער אייז מאַכט צום קאָכען אַ טאָפּ מיט אַ געוויסער פליסיגקייט.

דאָס וואונדערבאַרסטע פון אונזער צייט איז וואָס מענשען נעהמען פון דער נאַטור פערשידענע רויהע מאַטעריאַלען און — בעוואָפענט מיט וויסענשאַפט און ערפאַהרונגען — פעראייניגען זיי די דאָזיגע מאַטעריאַלען אין פערשידענע קאָמבינאַציעס און שאַפען פערשידענע נוצליכע זאַכען און פּראָדוקטען. דער ברייטער עולם קריגט די אַלע זאַכען פערטיגערהייט און ער האָט נישט די געלעגענהייט און נישט די מעגליכקייט צו וויסען ווי אַזוי אָט די אַלע זאַכען ווערען געשאַפען אָדער פּראָדוצירט. און אויף דער אויסשטעלונג ווערען אַ סך פון אָט די זאַכען פּראָדוצירט פאַר די אויגען פון פּובליקום. אַזוי אַז יעדער איינער קען קריגען אַ שטיקעל בעגריף וועגען דעם ווי אַזוי זאַכען ווערען געמאַכט.

אָט איז צ.ב.ש. אַ פיגור פון אַ מענשען, דער מאַטעריאַל פון וועלכען דער קערפּער איז געמאַכט, איז אַ דורכזיכטיגער; מען קאָן זעהען וואָס איבערווייניג טוט זיך; אָבער זעהען קען מען נאָר דאַן ווען די אינעווייניגסטע טיילען, גלידער און אָרגאַנען ווערען פון זיך אַליין בעלויכטען, נאַטירליך, מיט דער הילף פון אַ ספּעציעלען מין עלעקטרישע לעמפּלעך, אָט ווערט דער מאָגען בעלויכטען, און איהר דערזעהט ווי אַזוי דער מאָגען זעהט אויס און וועלכען פּלאַץ ער פערנעהמט אין קערפּער, באַלד ווערט דער מאָגען פערלאָשען און דאָס האַרץ ווערט בעלויכטען; דערנאָך זעהט איהר די לונגען, די קישקעס, די נירען, דעם מאַרך און אַנדערע טיילען און אָרגאַנען פון דעם מענשליכען קערפּער; און איהר קריגט אַ גאַנץ אינטערעסאַנטע און בעלעהרענדע לעקציע וועגען דער אינערליכער קאָנסטרוקציע פון דעם מענשליכען קערפּער און וועגען דעם, ווי אַזוי יעדער אָרגאַן זעהט אויס און וואו ער געפינט זיך.

און לעבען איהם שטעהט אַ הויכע מענשליכע פיגור, און די פיגור רעדט צו אייך מיט אַ מענשליך קול, דרעהט מיט'ן קאָפּ און מיט די אויגען און זשעסטיקולירט מיט די הענט און ציהט אייער אויפמערקזאַמקייט צו די פערשידענע פּראָצעסען, וואָס עס קומען אין איהם פאָר.

„הערען און פרויען" — זאָגט דער מעטאַלענער גולם מיט אַ מענשליך קול — קוקט זיך איין און זעהט ווי איך וועל באַלד עסען און שלינגען און בעמערקט ווי די שפּייז וועט אַריין דורך דעם מויל און דעם מאָגען אין די קישקעס", און דערנאָך זעהט איהר טאַקע ווי די שפּייז גליטשט זיך אַראָפּ פון מויל אין מאָגען אַריין און אין די קישקעס, דער דאָזיגער גולם לאָזט דערביי נישט דורך די געלעגענהייט און גיט אייך פאַר איין וועג אַ לעקציע וועגען שפּייזען, זייער אינהאַלט און זייער ווירקונג אויף דעם קערפּער.

און אָט איז אַ פאַבריקעל וואו מען מאַכט שיספּולווער, דאָס איז זעהר אַן אינטערעסאַנטע און בעלעהרענדע לעקציע אין פּראַקטישער כעמיע. איהר זעהט מיט אייערע אויגען ווי קוילען, שוועבעל און ביטער־זאַלצען מישען זיך צוזאַמען אויטאָמאַטיש און עס ווערט פון דעם שוואַרצער שיס־פּולווער. דער דאָזיגער פּולווער פאַלט דערנאָך צוביסלעך אויף אַ הייסער פּלאַטע און עקספּלאָדירט און פערוואַנדעלט זיך אין רויך, נאַטירליך איז דאָ קיין מאָל נישטאָ גענוג שיס־פּולווער, אַז עס זאָל זיין געפעהרליך. דערווייל האָט דאָס פּובליקום די געלעגענהייט צו זעהען מיט די אויגען אַ זעהר אינטערעסאַנטען און גאַנץ קאָמפּליצירטען דאָפּעלטען כעמישען פּראָצעס. פריהער זעהט מען ווי דריי פערשידענע רויהע מאַטעריאַלען — קוילען, שוועבעל און ביטער־זאַלץ — פעראייניגען זיך כעמיש צוזאַמען, און עס ווערט פון דעם אַ נייער מאַטעריאַל — דער שיס־פּולווער — וואָס איז נישט מיט'ן אויסזעהען און נישט מיט זיינע אינערליכע אייגענשאַפטען ענליך צו די מאַטעריאַלען, פון וועלכע ער איז געמאַכט.

און דערנאָך קומט דער צווייטער אַקט פון דער כעמישער פאָרשטעלונג; אַ ביסעל פון דעם שיספּולווער ווערט אָנגעהיצט און ער עקספּלאָדירט; ער צושפּרייט זיך אין פאָרם פון אַ רויך, אין אַלע זייטען מיט אַ זעהר גרויסער שנעלקייט און קראַפט.

אין אָט דעם ווינקעל וואו פערשידענע כעמישע פּראָצעסען און מאַניפּולאַציעס ווערען דעמאָנסטרירט ווערט גרויס אויפמערקזאַמקייט געשאָנקען דער ראָל וואָס דער גאַז זויערשטאָף שפּילט אין לעבען בכלל. דער פּראָצעס פון ברענען איז אַ פאַל ווען זאַכען פעראייניגען זיך מיט זויערשטאָף. גאָלד זשאַווערט נישט; עס איז אַ מאַטעריאַל וואָס האָט קיין חשק נישט צו פעראייניגען זיך מיט זויערשטאָף. אייזען זשאַווערט זעהר לייכט; לייגט עס אַריין אין אַ פייכט אָרט — וועט עס זיך פעראייניגען מיט דעם זויער־שטאָף פון דעם וואַסער גאַנץ שנעל און גערן און ווידער איז פעראַן אַזאַ מעטאַל וואָס פעראייניגט זיך מיט זויער־שטאָף ביי דער ערשטער בעסטער געלעגענהייט און מיט אַזאַ האַסטיגקייט, אַז עס הויבט אָן צו ברענען. דער דאָזיגער מעטאַל איז פּאָטאַסיאום. לייגט אַריין אַ שטיקעל פּאָטאַסיאום אין וואַסער, וועט עס אָנהייבען ברענען מיט אַ פלאַם און מיט הייסע פונקען, און דאָס איז דער פאַל, ווען וואַסער צינדט אָן אַ געוויסען מאַטעריאַל און מאַכט איהם צו ברענען.

אונזער צייט איז די צייט פון כעמישע מאַניפּולאַציעס און פון עלעקטריציטעט. צייגט מען זאַכען וואָס כעמיע האָט אויפגעטאָן אין דער מאָדערנער טעכנאָלאָגיע.

איינע פון די וואונדערבאַרע זאַכען, וואָס ווערען אויף דער אויסשטעלונג געצייגט, איז דער פּלאַנעטאַריום, דאָס איז אַ רונדע געביידע מיט אַ קופּאָל פון אויבען אָנשטאָט אַ פּלאַטשיגען דאַך, ווען די דעמאָנסטראַציע קומט פאָר, איז אינעווייניג פינסטער און אויבען אונטער'ן קופּאָל זעהט מען מאַסען בלישטשענדיגע שטערען אין זייער פינקטליכער אַסטראָנאָמישער אָרדנונג און געגענזייטיגער שייכות, אַן עלעקטרישער „פינגער" צייגט אָן יעדען שטערען בעזונדער און רופט איהם אָן ביים נאָמען, דאָרטען צייגט מען אויך די לבנה און די פּלאַנעטען און די אָרדנונג אין וועלכער זיי בעוועגען זיך.

אַ פּלאַן איז פעראַן אויפצובויען אַזאַ פּלאַנעטאַריום, דאָ, אין ניו־יאָרק, אָבער דערווייל איז דער פּלאַנעטאַריום אין טשיקאַגאָ דער איינציגער אין לאַנד.

פאַר אונז יודען איז די וועלט־אויסשטעלונג אינטערעסאַנט מיט דעם פאָלגענדען כאַראַקטעריסטישען שטריך:

אין דעם פּאַלאַץ פון וויסענשאַפטען איז פעראַן אַ טאַבעלע מיט די נעמען פון 19 פון די גרעסטע פערשטאָרבענע וויסענשאַפטסלייט פון אַלע צייטען. דער ערשטער נאָמען אויף דעם צעטעל איז אַריסטאָטעל וואָס האָט געלעבט מיט איבער צוויי טויזענד יאָהר צוריק; און דער לעצטער איז דער נאָמען פון דעם יודישען געלערנטען פּראָפעסאָר אַלבערט לייקעלסאָן, וועלכער איז געשטאָרבען מיט אַ צוויי יאָהר צוריק. איז אינטערעסאַנט צו בעמערקען אַז צווישען בלויז ניינצעהן נעמען פון די גרעסטע געלערנטע פון דער וועלט פון אַלע צייטען איז פעראַן כאָטש איין נאָמען אַ יודישער.

הבדלה־פּאַראַד ביי די יודען אין עגיפּטען

א טיפּער ברונעם, וואס איז אויסגעהאַקט געוואָרען נאָך אין יוסף'ס צייטען

(פון אַ רייזע) פון ה. לאַנג.

די ביבעל שפּילט אַ גרויסע ראָל ביי די יודען פון עגיפּטען. בעזונדערס ביי די, וועלכע שטאַמען פון אַלטע דורות עגיפּטישע יודען.

שבת זענען די געשעפטען אין די 2 שטעט אַלעקסאַנדריע און קאַירא פערמאַכט. יודען שפּילען אַן אויסגעהויבענע ראָלע אין דער פינאַנץ־וועלט פון עגיפּטען, און אין די טעג, ווען זיי קומען נישט צו דער בערזע, לוינט זיך נישט צו האַלטען זי אָפען. אָבער, אפשר, אַז דאָס ווייזט נאָך נישט אָן אויף פרומקייט. די בערזע איז געשלאָסען, און אין די שוהלען קומט מען אויך נישט.

עס איז בכלל אינטערעסאַנט צו זעהן די שבת'דיגע פיהרונגען ביי די עגיפּטישע יודען פרייטאָג־צו־נאַכטס צו „לכו־נרננה", אויך שבת אין דער פריה ביי „שחרית" און „מוסף" און אפילו ביי דער „קריאת התורה", זענען די שוהלען לעדיגלעך. אָבער שבת בייַנאַכט צו „הבדלה" זענען אַלע שוהלען געפּאַקט.

מען שטעהט קאָפּ אויף קאָפּ. אַלט און יונג קומען, פרויען ווי מענער, די ווייבערשע שוהלען זענען אויך איבערפולט.

עגיפּטישע יודען קימערט נישט אַזוי דער איבערגאַנג פון וואָך צו שבת, ווי דער איבערגאַנג פון שבת צו וואָך. מיט דער וואָך הויבט זיך אָן פּרנסה. זיי היטען אָפּ דעם שבת, לויט ווי עס איז אויפגעשריבען אויף משה רבינו'ס לוחות. מ'רוהט שבת. מ'רוהט זיך אפילו אָפּ פון געהן אין שוהל.. ווען דער שבת האַלט ביים אַוועקגעהן, הויבט זיך ווידער אָן די בעוועגליכקייט. און דער ערשטער שריט איז צו געהן אין שוהל צו הבדלה.

און אין שוהל קומען דאַן פאָר מאָדנע סצענעס, ביי די טירען שטעהען טישלעך בעלעגט מיט גרינע מירטען־צווייגלעך, פרישע בשמים־בלעטלעך, וואָס אַז מען צורייבט זיי, שמעקען זיי מיט אַ שאַרפער געווירציגקייט. יעדער, וועלכער קומט אַריין אין שוהל, בעקומט אַ צווייגעל, ער שטעהט מיט'ן צווייגעל אין האַנד ביי דעם גאַנצען מעריב־דאַווענען.

דער סוף שבת איז גראָד אַ פרעהליכער ביי זיי, דער חזן פיהרט דאָס דאַווענען פון דער בימה, נישט סתם אַ יוד, און דער חזן איז אָנגעטאָן מיט פּאַראַד, אין זיין גאַנצער צערעמאָניעלער בעקליידונג, אין אַ ווייסען קיטעל. פערשפּילט ביים האַלז און מיט ברייטע אַרבעל, און מיט אַ זילבערבעפּוצונג ביים האַלז און ביי די בריגעס פון די אַרבעל און אונטען ביים זוים פון דער קלייד. ער טראָגט אַ הויכע, ווייסע, שטייפע יאַרמעלקע אויפ'ן קאָפּ און די יאַרמעלקע איז אויך מיט זילבערבעפּוצונג. און ווען ער הויבט אויף דעם זילבערנעם „הבדלה"־בעכער מיט ווין, און ס'קומט די צערעמאָניע פון שמעקען געווירצען, צורייבען אַלע אין שוהל די מירטען־צווייגלעך אין זייערע הענד. און מען שמעקט די בשמים־בלעטלעך מיט גרויס

(ווייטער זעה 10־טע זייט)

צוויי בעריהמטע גנב'טעס

איינע אַ מערקווירדיגע פערזענליכקייט; די צווייטע איז געוואָרן די פרוי פון אַ טערקישען סולטאַן

אַ קוק־געבענדיג אויף קעטרינען איז דער עלטער מאַכמעדאַנער הערשער אַ פערציטערטער געוואָרען; אַזאַ שעהנקייט האָט ער נאָך אין זיין לעבען נישט געזעהען. און אַזוי ווי ער האָט גראַד געדאַרפט אַ טובה פון דעם האַר איבער אַלע האַרען, פון דעם סולטאַן פון טערקיי און דעם אויבערהערשער פון דער גאַנצער מאַכמעדאַנישער וועלט. האָט ער בעשלאָסען ביי זיך די וואונדער־שעהנע שקלאַפין אַוועקצושיקען צום סולטאַן אַלס מתנה.

בערעדט און געטון. ער האָט אויסגעקליבען אַ פּאָר צעהנדליג פון זיינע בעסטע סאָלדאַטען און אָפיציערען און זיי געהייסען אָפּפיהרען קעטרינען צום סולטאַן קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, אָדער סטאַמבול, ווי די טערקישע הויפּט־שטאָט האָט דעמאָלט געהייסען.

— אויב אַ האָר וועט אויף איהר אָנגעריהרט ווערען, — האָט ער די אָפיציערען און סאָלדאַטען אָנגעזאָגט, — דאַן וועט ביי קיינעם פון אייך די קעפּ אויף די פּלייצעס נישט בלייבען!

דערביי האָט ער געגעבען קעטרינען די שענסטע און רייכסטע קליידער און די טייערסטע [illegible], אַז זי זאָל זיך אויספּוצען, אַזוי, אַז דער סולטאַן פון טערקיי זאָל גלייך אַרויסזעהען איהר מערקווירדיגע שעהנקייט.

קעטרין איז געבראַכט געוואָרען קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל און איז אַריינגעפיהרט געוואָרען אין האַרעם פון סולטאַן, מאַכמעד דעם זעקסטען. גלייך פון ערשטען מאָמענט ווי דער סולטאַן האָט זי דערזעהן איז ער ענטציקט געוואָרען פון איהר שעהנקייט און האָט אויסגערופען: „אַללאַ, אַללאַ, איך וועל דיר אייביג דאַנקבאַר זיין, פאַר דיין גרויסער מתנה!"

נישט אַכטענדיג, וואָס קעטרין איז געווען אַ „נישט גלויביגע", אַ קריסטין, האָט מאַכמעד דער זעקסטער גלייך געמאַכט זי פאַר זיין הויפּט־פרוי, און האָט איהר געהייסען פערנעהמען דעם אויבען אָן צווישען זיינע פרויען.

קעטרין איז געווען קלוג גענוג צו פערשטעהן ווי צו געווינען דעם סולטאַן אויף איהר זייט. זי האָט גלייך ערקלערט, אַז זי וועט אָננעהמען דעם מאַכמעדאַנישען גלויבען, און האָט זיך גענומען לערנען טערקיש. דער סולטאַן איז געווען איבערגליקליך צו האָבען אַזאַ זעלטענע שעהנקייט ביי זיך אין האַרעם.

מיט גרויס צערעמאָניע איז געפייערט געוואָרען זייער חתונה, און קעטרין איז פּראָקלאַמירט געוואָרען איבער דעם סולטאַנ'ס אַלע לענדער אַלס די הויפּט סולטאַנאַ פון דער טערקישער מלוכה.

און אַזוי אַרום איז קעטרין לאַנגטאָן, די ענגלישע גנב'טע און טאָכטער פון אַ לאָנדאָנער פּרוכט־הענדלער געוואָרען די הויפּט סולטאַנאַ פון טערקיי.

איהר גרויסער גליק האָט אָבער נישט אָנגעהאַלטען צו לאַנג. די איבעריגע פרויען פון סולטאַן האָבען איהר, די פרעמדע, נישט פערגונען איהר גרויסען כבוד און גליק. זיי זענען אויך געווען אייפערזיכטיג אויף איהר שעהנקייט און איהר איינפלוס אויפ'ן סולטאַן.

האָט זיך אָנגעהויבען אַ רייה פערשווערונגען געגען איהר. מען האָט וועגען איהר דערטראָגען צום סולטאַן די משונה'דיגסטע מעשיות, ליגענס און בלבולים און ווען דאָס אַלץ האָט נישט געהאָלפען האָט מען זיך גענומען צום אַלטען אויספּרובירטען מיטעל — צו סם. און איין פריהמאָרגען האָט מען זי געפונען אַ פערסמ'טע.

דער סולטאַן איז געוואָרען ווילד פון צאָרן, ווען ער האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם, ער האָט געמאַכט אַ שטרענגע אויספאָרשונג, און אַלע, אויף וועמען עס איז געווען דער קלענסטער פערדאַכט אין דער פערשווערונג געגען קעטרין, זענען געקעפּט געוואָרען. צווישען די געקעפּטע האָבען זיך געפונען אַ סך פרויען פון סולטאַנס האַרעם.

דערמיט ענדיגט זיך די לעבענס־געשיכטע פון קעטרין לאַנגטאָן, וועלכע איז דורך דער איינגעשפּאַרטקייט פון איהר פאָטער געוואָרען אַ פשוט'ע גנב'טע און איז שפּעטער אַ דאַנק פערשידענע אומשטענדען דערהויבען געוואָרען צו דעם כבוד צו ווערען די פרוי פון סולטאַן, מאַכמעד דעם זעקסטען.

די דייטשע פּרינצעסין וועלכע איז פעררעכענט אַלס די גרעסטע גנב'טע פון אַלע צייטען

גאָר אַנדערש איז געגאַנגען דאָס לעבען פון מערי מידערס, אַ דאַנק איהר הויכע בילדונג, איהר אינטעליגענץ און אַריסטאָקראַטישע האַלטונג איז זי בעקאַנט אין דער געשיכטע פון פערברעכער אַלס די „דייטשע פּרינצעסין".

איהר לעבען איז אַרומגערינגעלט מיט געהיימנישען פון ערשטען טאָג פון איהר לעבען, אין איהר ביאָגראַפיע ווערט אָנגעגעבען, אַז זי איז געוועזען די טאָכטער פון אַ כאָריסט פון דער קאַטעדראַלע פון קענטערבערי, מיט'ן נאָמען דזשאָהן מידערס. זי אַליין האָט אָבער בעהויפּטעט אַז איהר פאָטער איז געווען דער בעריהמטער קעלנישער געלעהרטער הערמאַן פאָן וואַלוועג, וועלכער איז שפּעטער געוואָרען דער פירשט פון האָלשטיין.

נאָך אַלס קינד איז זי געווען אַ וואונדער איבערוואונדער. זי האָט געקענט אויף אויסווייניג די ווערק פון די בעריהמטסטע פּאָעטען, און האָט טאָג און נאַכט פערבראַכט אין לייענען און שטודירען.

זי האָט דערצעהלט, אַז מען האָט זי געבראַכט אין ענגלאַנד און איבערגעלאָזען ביי דעם כאָריסט, ווייל איהר געבורט איז געווען פערבונדען מיט אַ געהיימניספוללען סקאַנדאַל.

ווי די זאַך זאָל נישט זיין, זי האָט זיך אויסגעהאָדעוועט אין הויז פון דעם ענגלישען כאָריסט, מידערס, און צו זעכצעהן יאָהר זי געהייראַט מיט איינעם אַ סטעדמאַן, פון וועמען זי איז באַלד אַנטלאָפען, זי האָט דאַן געהייראַט מיט אַ דאָקטאָר דערפון דאָווער און אַנטלויפענדיג פון איהם האָט זי חתונה געהאַט מיט דזשאָהן קאַרלטאָן, אין לאָנדאָן.

פון יענער צייט האָבען זיך אָנגעהויבען איהרע שווינדלען און גנבות, וועלכע זענען נאָך ביז היינטיגען טאָג בעקאַנט איבער גאַנץ ענגלאַנד, זי האָט געגנבעט אַלץ וואָס האָט זיך נאָר געמאַכט — פון אַ שפּילקע ביז אַ טייסטער מיט געלד; פון אַ רינג ביז אַ גאַנצע הויז מיט מעבעל.

איהרע גנבות זענען געווען די געוואַגטעסטע און אויסגערעכענטסטע, זי האָט געגנבעט אין קלויסטערס, אין פּריוואַט־הייזער, ביי רייכע און ביי אָרימע.

זי האָט צוזאַמענגעשטעלט אַ אַ חברה אַרום זיך און פלעגט אַרומפאָהרען מיט איהר סוויטע אין די עלעגאַנטסטע פּלעצער; איז פאָרגעשטעלט געוואָרען אַלס „דייטשע פּרינצעסין", און האָט געהאַט אַ צוטריט צו דער העכסטער אַריסטאָקראַטיע פון לאַנד.

מען דערצעהלט זאָגאַר, אַז זי האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט אַפילו פאַר'ן קעניגליכען הויף און פאַר דעם וועסט־מינסטער קלויסטער, וואו עס איז נאָר געווען וואָס צו גנבענען האָט זי די גנבות דורכגעפיהרט.

און דאָס מערקווירדיגסטע איז געווען, אַז מען האָט זי קיינמאָל נישט געקאָנט כאַפּען ביי דער האַנט, און האָט מען זי שוין יאָ ווען נישט איינגעכאַפּט, זענען געגען איהר קיין בעווייזען נישט געווען.

אַפילו ווען איהר דריטער מאַן האָט זיך דערוואוסט אַז זי איז נישט געווען געג'ט פון די לעצטע צוויי מענער איהרע, און האָט איהר אָנגעקלאָגט, אַלס ביגאַמיסטקע, האָט זי זיך אויך אַרויסגעדרייט און איז בעפרייט געוואָרען.

און דאָס אַלץ אַ דאַנק איהר שכל, אַ דאַנק איהרע וואונדערבאַרע איינפאַלען און איהר הויכער בילדונג, שטענדיג האָט זי געשפּאָטען מיט ווערטלעך, מיט וויצען און מיט ציטאַטען פון בעריהמטע שרייבער און פילאָזאָפען, און אויף אַלעמען האָט זי געמאַכט אַ געוואַלדיגען איינדרוק מיט איהר לייענען אויף אויסווייניג גאַנצע זייטען פון די דערמאָלסטיגע בעקאַנטע ליטעראַרישע ווערק.

זי האָט פריי גערעדט דייטש, פראַנצויזיש און האָלענדיש, און איז זיך צוזאַמענגעקומען מיט געבילדעטע ענגלענדער זענען די ערשטוינט געוואָרען פון איהר בעלעזענקייט און זכרון.

זומער פלעגט זי אַרומפאָהרען אין די קור־ערטער און באָדע־פּלעצער; ווינטער — אין די הויפּטשטעט פון די אייראָפּעאישע מלוכות, און אומעטום זיך פערשטעלט פאַר אַן אַנדערע.

(סוף מאָרגען).

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

פארוואס ווייסען נישט די האנדווערקער ווי אזוי מען בעקומט קרעדיט?

מיר מוזען נאכאמאל זיך אומקעהרען צו דער פראגע וועגען האנדווערקער-קרעדיטען. ערשט נישט לאנג איז געווען די צייט, ווען דער לאזונג פון טאג צווישען די האנדווערקער פון אלערליי גרו-פירונגען און שטראמונגען איז געווען די פראגע וועגען האנדווערקער-קרעדיטען.

נישט געווען קיין איין בעראטונג, קיין איין צוזאמענפאהר, קיין ערנסטערער שמועס צווישען האנדווערקער, וואו די פראגע וועגען קרעדיטען זאל נישט בעריהרט ווערען, ס'איז אויך נישט גע-ווען קיין וואונדער, ווייל די דאזיגע פראגע איז געווען די סאמע אנגעוועהטאגסטע. וויפיל פאלען זענען געווען אזעלכע, אז דער האנדווערקער האט געקענט בעקומען א בעשטעלונג און פערדינען אויף חיונה, ער האט אבער נישט געקענט אננעה-מען די בעשטעלונג דערפאר, ווייל ס'האט גע-פעהלט די עטליכע גילדענס אויף איינצוקויפען מאטעריאל? וויפיל פאלען זענען געווען אזעלכע, ווען דער האנדווערקער האט נישט געקענט ארבי-טען אויף לאגער, הגם ער וואלט זיין סחורה אין דער סעזאן-צייט גאנץ גוט געקענט פערקויפען, וויפיל פאלען זענען געווען אזעלכע, ווען דער יו-דישער האנדווערקער האט מיט זיינע אויסארביי-טונגען נישט געקענט קאנקורירען אויפ'ן מארק, ווייל איהם האט געפעהלט א מאדערנע מאשין און נאך אנאנדער וויכטיג נייע ערפינדונג אין פאך?

צו דעם אלעם האט מען געקענט געפונען נאר איין רפואה – ביליגער קרעדיט פאר האנד-ווערקער און ווען אין די מאסגעבענדע מלוכה'שע ווירטשאפטליכע ספערען האט מען ארויסגערוקט די לאזונג „מיט'ן פנים צו דעם קליינעם אונטער-נעהמער און האנדווערקער" האט מען אויך אנגע-הויבען צו פערשטעהען, אז איינע פון די ערשטע פליכטען פאר די קליינע אונטערנעהמער און בע-זונדערס פאר'ן האנדווערקער מצד דער מלוכה – איז ביליגער קרעדיט פאר די האנדווערקער. פיל ארבייט האט געקאסט ביז מען איז געקומען צו דעם דאזיגען מאמענט, דאך איז עס געשעהען. די לאדזשער וואיעוואדוטווע האט בעקומען 260 טויזענד זלאטיס, פון דעם האט די שטאט לאדז בעקומען 70 טויזענד זלאטיס אויף קרעדיטען פאר האנדווערקער, פערשטעהט זיך, אז דאס איז נאר א טראפען אין ים אין פערגלייך מיט די בעדערפ-נישען, אבער אויך דאס איז גוט.

דאן איז פארגעקומען א לאנגע דיסקוסיע ווער ס'זאל די קרעדיטען פערטיילען, וועגען דעם איז שוין איצט נישט פערהאן וואס צו רעדען, ווייל ס'איז שוין בעקאנט, אז די „באנק גאספאדארסטווא" פון וועמענס האנדען די קרעדי-טען ווערען גענומען גיט איבער דאס געלד דער ק.ק.א. אין לאדז, וועלכע וועט די קרעדיטען פער-טיילען אין הסכם מיט דער מיינונג פון ספעציעלען קאמיטעט וואס איז אויסגעטיילט געווארען דורך דער האנדווערקער-קאמער. אין קאמיטעט געהען אריין: פרעזידענט גאנשיצקי, ראטמאן ראליק און דער יוד. פערוואלטונגס-מיטגליד פון דער קאמער סענדאווסקי. ערשט דעם 24 יולי וועט פארקומען א זיצונג פון דער ק.ק.א. און נאך דעם טערמין וועט מען ערשט אנהויבען די קרעדיטען צו פער-טיילען, און דא קומען מיר צו דעם עצם ענין.

ס'איז פערהאן נאך איין וואך ביז צום טערמין ווען די קרעדיטען וועלען אנגעהויבען פונאנדערגעטיילט צו ווערען און קיינער ווייס נאך גארנישט וועגען דעם. מיר האבען מורא, אז ס'זאל נישט פערווישט ווערען די פערהעלטניש צווישען יודישע און נישט-יודישע האנדווערקער ביים בע-קומען די קרעדיטען, אזא נישטיגע סומע ווי 70 טויזענד זלאטעס וועט זעהר שנעל פערטיילט ווערען און ס'קען קומען דערצו, אז א יודישער האנד-ווערקער וועט זיך דערוויסען ווי אזוי ער זאל דעם קרעדיט בעקומען ווען ס'וועט שוין קיין געלד נישט זיין. ס'איז דעריבער דער חוב פון די האנדווערקער-טוער, פון די האנדווערקער-פעראיינען, פון די צענטראלעס און אלע אנדערע וואס זארגען אין דער לעצטער צייט אזוי שטארק וועגען די אינ-טערעסען פון די יודישע האנדווערקער, אז זיי זאלען שוין אנהויבען אויפצוקלעהרען די פשוטע האנדווערקער ווער און ווי אזוי קען מען בעקומען ביסעלע ביליגען קרעדיט, כדי צו ראטעווען די עקזיסטענץ – מ'טאר דאס נישט האלטען אין בויך, כדי שפעטער צו זאגען, אז ס'איז שוין צו שפעט, ס'אין נישט קיין שום סוד, יעדער האנדווערקער האט גלייכע רעכט זיך צו בעמיהען און צו בעקו-מען דעם קרעדיט. מ'דארף עפענטליך אנווייזען דעם האנדווערקער, ווען און ווי אזוי ער זאל אנ-הויבען בעמיהונגען, כדי ער זאל נישט פער-שפעטיגען.

י. ד—ן

דאס נייע געזעץ וועגען סאציאלע פערזיכערונגען

דעם 11 יולי איז פערעפענטליכט געווארען דאס געזעץ פון 22 מערץ 1933 וועגען סאציאלע פערזיכערונג. מ'דארף גלייך בעמערקען, אז דער טערמין, ווען דאס געזעץ זאל אריין אין קראפט, איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

דאס געזעץ זעהט פאר פאלגענדע אופנים פון פערזיכערונגען: 1) אין פאל פון קראנקהייט און קימפעט, 2) אין פאל פון פערלירען די פעהיגקייט צו פערדינען, אין פאל פון טויט און דאס אין פא-לען פון אנ'אומגליק ביי דער ארבייט אדער אלע אנדערע סיבות.

אבליגאטארישער פערזיכערונג אונטערליגען אין פרינציפ אלע פערזאנען אהן אונטערשיד פון גע-שלעכט און עלטער, וועלכע שטעהען אין בעציהונג מיט זייער ארבייטס - געבער אלס געדונגענער אר-בייטער, ווי אויך שילער, טערמינאטארען, פראק-טיקאנטען, קרובים (מיט אנ'אויסנאהם אויב דער בעאמטער איז א פרוי אדער מאן פון אונטערנעה-מער) כאלופניקעס און מענשען וואס ארבייטען מיט זיי, ארעסטאנטען וואס ארבייטען אין טורמע.

כדי אויסצופיהרען די פערזיכערונגען, וועגען וועלכע ס'רעדט זיך אין געזעץ און אין דער פער-ארדנונג פון מלוכה-פרעזידענט וועגען פערזיכערען אינטעלעקטועלע ארבייטער ווערען געשאפען: 1) סאציאלע פערזיכערונגס - אנשטאלטען 2) פערזיכע-רונגס-אנשטאלט אין פאל פון קראנקהייט, פערזיכע-רונגס-אנשטאלט פון אומגליקס - פאלען, ארבייטער-עמעריטורען און פערזיכערונגס-אנשטאלט פאר גייס-טיגע ארבייטער.

פערזיכערטע האבען דאס רעכט אין פאל פון קראנקהייט אויף היילונג אין פערלויף פון 26 וואכען און שטיצע, אויב זיי זענען בעת דער קראנק הייט נישט פעהיג צו דער ארבייט, אויך נישט מעהר ווי 26 וואכען. אנהויבענדיג פון פירטען טאג פון דער ארבייטס-אונפעהיגקייט. גייסטיגע אר-בייטער האבען נישט קיין רעכט אויף קראנקהייטס-אונטערשטיצונג אין פערלויף פון דער צייט, אין וועלכער זיי האבען דאס רעכט צו בעקומען דעם גאנצען לוין פון ארבייטס-געבער.

די קראנקן-קאסע נעהמט פון די פערזיכערטע אנ'אפצאהל פאר דאקטוירים - וויזיטען, מעדיצינען פערשידענע הייל-אפעראציעס.

די קראנקהייטס-אונטערשטיצונג בעטרעפט 50 פראצענט פון דורכשניטליכען לוין פון קראנקען. דער דורכשניט ווערט גענומען פון די לעצטע 13 וואכען ארבייט. די קראנקע-קאסע גיט אויך הילף אין פאל פון קימפעט. אין פאל פון טויט פון פער-זיכערטען צאהלט די קראנקען-קאסע אויס א לוויה-אונטערשטיצונג, וואס בעטרעפט דעם געהאלט פון 3 וואכען.

מיטגלידער פון פערזיכערטע האבען דאס רעכט אויף מעדיצינישע הילף נאר אין פערלויף פון 13 וואכען אין קאלענדאר - יאהר. זיי האבען ווייטער דאס רעכט אויף מעדיצינען, קימפעט-הילף הילף אין דער זויג-צייט און געלד-אונטערשטיצונג אויף לוויה-קאסטען.

די פערזיכערטע האבען דאס רעכט ביי זיך אויסצוּוועהלען א דאקטאר.

וועגען אנדערע פערזיכערונגס - אנשטאלטען וועלען מיר נאך שרייבען.

אקטועלע פראגען פאר קליינהענדלער

בעטראכט אין לאדזער צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין

קאאפעראטיוו פון קוה-בעזיצער

אויף די וועכענטליכע שמועסען אין צענ-טראלען קליינהענדלער פעראיין (פאמארסקא 15) זענען צווישען פיל אנדערע בעריהרט געווארען פאלגענדע פראגען:

ווי ס'איז שוין איבערגעגעבען געווארען, האבען די קיה-בעזיצער בעשלאסען ווענדען זיך דירעקט צו די ברויערייען, וועגען אפנעהמען ביי זיי די פאשע-סלאדזשינעס, אין צוזאמענהאנג מיט דעם איז בעשלאסען געווארען גרינדען א קאאפע-ראטיוו, וועלכע וועט האבען די אויפגאבע, קויפען די סלאדזשינעס און פערטיילען צווישען די מיט-גלידער. דער קאאפעראטיוו וועט געניסען פון ספעציעלע רעכט מצד דער האנדעלס-קאמער, פינאנץ-קאמער און מלוכה'שער באנק (מיט קרעדיט) דערווייל קומען פאר קאנפערענצען צווישען די פעראינטערעסירטע און בקרוב וועט דער ענין פינאליזירט ווערען.

ספעציעלע אמטען צו שטעמפלען וואגען און מאסען

אויף דער אינטערווענץ פון דער קליינהענד-לער-צענטראלע אין הויפט-וואג און מאס-אמט אין ווארשא, האט דער לייטער פון דערמאהנטען אמט בעשלאסען ארויסצושיקען ספעציעלע וואג-אמטע'ן וועלכע וועלען דעלעגירט ווערען פון ווארשא אויף די ערטער דורכצופיהרען דאס שטעמפלען פון די וואגען און מאסען.

די פליה-וואג-אמטען, וועלען זיך אפהאלטען אין גרעסערע ערטער פון 10 ביז 20 טעג און אין די קלענערע ערטער פון 3 ביז 8 טעג.

מיט'ן צירקולאר פון 1/6 ל.ד.פ. 23123/1/33, ווערט דאס שענקען פערלעגענע שטייערן פון געטרענקער איבערגעגעבען דעם וואיעוואדע.

צאהל אינטעלעקטועלע ארבייטער האט נישט קיין שייכות מיט דער קאטעגאריע פון פאטענט

די לאדזער פינאנץ-קאמער האט בעקומען פון פינאנץ - מיניסטעריום א אקולניק ל. ד. פ. 14274/4/33 אין וועלכען ס'ווערט געזאגט, א גייסטיגע ארבייטער, בעשעפטיגטע אין פאבריקען ווי בוכהאלטערען, קארעספאנדענטען א. א. ווערען נישט צוגערעכענט צו דער צאהל ארבייטער, ביים קלאסיפיצירען די אונטערנעמונג ביים פעסטשטעלען די קאטעגאריע פאטענט.

מ'טאר נישט צווינגען שילער צו קויפען ביכער איז די שול-קאאפעראטיווע

ווי אזוי וועט בערעכענט ווערען דער „ריטשאלט" פון אומזאץ-שטייער?

שבת איז פארגעקומען א זיצונג פאר האנ-דעלס-פראגען ביים האנדעלס- און אינדוסטריע מיניסטעריום. ס'איז ארומגערעדט געווארען די פראגע פון אנווענדען „ריטשאלט" ביים אומזאץ-שטייער, ווי בעקאנט ענדיגט זיך דער טערמין פון אנווענדען „ריטשאלט" אין יאהר 1933. דער „ריטשאלט" איז איצט בערעכענט געווארען אויפ'ן סמך פון די אומזאצען פון די פאריגע יאהרען, ווען דער קריזיס איז געווען קלענער און די אומ-זאצען גרעסער.

די פארשטעהער פון די האנדעלס-ספערען האבען פערלאנגט, אז דער ריטשאלט זאל בע-רעכענט ווערען לויט די אומזאצען פון לעצטען קריזיס יאהר. דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט צו-געזאגט ארויסצוגעבען א צירקולאר מיט דער פער-שטענדיגונג פון די פארשטעהער פון ווירטשאפט-ליכען לעבען.

אויף דערזעלבער זיצונג איז אויך בעטראכט געווארען די פראגע פון די קאאפעראטיוו-געזעל-שאפטען אין די שולען און דאס צווינגען שילער צו קויפען ביכער אין די דאזיגע געזעלשאפטען. דאס האנדעלס-מיניסטעריום האט זיך וועגען דעם ענין פערשטענדיגט מיט'ן בילדונגס-מיניסטעריום און ס'וועט ארויסגעגעבען ווערען א בשותפות'דיגער צירקולאר, וועלכער פערוועהרט די לעהרער צו צווינגען די שילער, אז זיי זאלען קויפען ביכער נאר אין די שול-קאאפעראטיווען.

ווי אזוי מאהנט מען איין חובות

ווען דער בעל-חוב געפינט זיך איז ארץ-ישראל

דאס איינמאהנען חוב'ות אין ארץ-ישראל קען פארקומען אויף צווייערליי אופנים: מען קען די וועקסלען איבערגעבען אנ'אדוואקאט אויפן ארט אדער אנ'אדוואקאט אין ארץ-ישראל, אז ער זאל דאס געלד איינמאהנען. מען קען שרייבען צום פוילישען קאנסול אין ירושלים, אז ער זאל רעקאמענדירען אנ'אדוואקאט און צו איהם שיקען די וועקסלען. מ קען אויך שיקען די וועקסלען דירעקט צום פוי-לישען קאנסולאט אין ירושלים, אז ער זאל דורכ'ן יוריסט-קאנסולאט איינמאהנען און אראפרעכענען די אויסגאבען.

א טייל סומע און אויסגאבען ווערט נעפאדערט פריהער איינצוצאהלען. אין דעם פאל דארף מען די וועקסלען מיט א בריף צום קאנסול איבערשיקען צום אויסער-מיניסטעריום קיין ווארשא מיט א ביטע דאס ווייטער צו שיקען קיין ירושלים צום פוילישען קאנסול.

נייע האנדווערקעריי-אונטערנעמונגען

(–) דער אינדוסטריע-אמט ביים מאגיסטראט האט בעשטעטיגט 13 נייע האנדווערקעריי-אונטערנעמונגען.

שייבלער'ס פאבריקען ארבייטען ווידער

(א) נאך א 14-טאגיגער הפסקה זענען נעכ-טען שייבלער און גראהמאנ'ס פאבריקען ווידער געלאזט געווארען אין גאנג.

די אקטועלסטע פראגע איז איצט

ווי אזוי מ'דארף צאהלען א חוב וואס איז אויסגעשטעלט איז גאלד-דאלארען

די צאהל סכסוכים ארום די פערפליכטונגען אויף גאלד-דאלארען וואקסט מיט יעדען טאג. די וואס האבען וועקסלען אדער פריוואטע צי רעגיע-רונגס-אבליגאציעס... טאלע אבמאכען אויף צו בעקומען דאלארען לויט גאלד-דאלאר, פאדערען מען זאל זיי געבען צו 8 92 פאר יעדען דאלאר.

עס איז דעריבער וויכטיג אויפצוקלערען, אז די זעלבע סכסוכים קומען פאר אין אלע אנדערע לענדער אין אייראפא.

די פראנצויזישע רעגירונג האט אפיציעל אבגעשאפט די פליכט צו צאהלען לויט גאלד-דאלאר. אין דער מאטיווירונג איז אנגעגעבען, אז דער בע-גריף גאלד-דאלאר עקזיסטירט מעהר נישט מיט'ן מאמענט וואס אמעריקא האט אבגעשאפט די פליכט צו צאהלען גאלד פאר'ן דאלאר. דאס וואס אויף די בערזעס ווערט געהאנדעלט מיט גאלד-דאלארס איז דאס א פריוואטער סחורה-האנדעל פונקט ווי מען האנדעלט מיט תבואה און דער גאלד-דאלאר. וואס געפינט זיך איצט אין דער נאטירונג פון די בערזעס האט נישט קיין שום שייכות מיט דער אמעריקאנישער דאלאר-וואלוטע.

מיט ענליכע מאטיווען האבען אויך אנדערע רעגירונגען אין אייראפא אבגעשאפט די פליכט צו צאהלען פאר אבמאכען לויט גאלד-דאלאר מיט העכערע קורסען. מען דארף צאהלען נאר פאפירענע דאלארען.

עס איז צו ערווארטען אז אויך די פוילישע רעגירונג וועט אפיציעל ארויסגעבען אזא ערקלערונג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער רעבּעז

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 18 כד תמוז תרצ"ג

יולי

זון-אויפגאנג 3.31
זון-אונטערגאנג 7.52

וועגען דעם באנקראט פון די ברידער בוסקאוואדע

פראצעס אין ווארשאווער אפעלאציע-געריכט

דעם 25־טען נאוועמבער 1932 איז צום צווייטען מאל ערקלערט געווארען א „אויסהאנדלאנטש" דער פירמע יהושע און ישראל בוסקאוואדא, הגם פריהער האבען די בוסקאוואדאס ערקלערט, אז זיי זענען שוין אדורכגעקומען מיט די בעלי־חובות. אויפ'ן 14־טען פעברואר ה.י. אין בעשטימט געווארען דער טערמין פון קאנטראליערען די חובות צוליב דעם, וואס צו דער פערזאמלונג האבען זיך נישט געשטעלט די גרעסטע צאהל בעלי־חובות והאט דאס געריכט געגעבען א צוגאב־טערמין פון 14 טעג.

די באנקראטירטע פירמע האט איינגעקלאגט די דעציזיע פון לאדזער קרייז־געריכט, אין ווארשאווער אפעלאציע־געריכט, בעטענדיג א צוגאב - טערמין פון 4 חדשים צוליב דעם וואס ס'זענען פערהאן אויסלענדישע בעלי־חובות — דאס אפעלאציע־געריכט האט אפגעווארפען די דעציזיע פון קרייז־געריכט.

גייט דאס פייערל נאך ירושה

אוז ער בעצאהלט נעבעך דאס ריכטיגע קבורה-געלד

(2) גייט אזוי דאס פייערל, יאן מאטיקא (פון דארף גושעביען, פעטריקאווער קרייז) אנהאקען זיך א ביסעל האלץ אין וואלד אריין.

דערזעהט ער ארומקריכען, אויסגעצויגען אויף דער ערד, צווי פערשוין, וואס מעסטען דעם ברוגט, און שוויצען דערביי, אזש א רויך גייט.

פרעגט ער:

— רבותי, פאנאוויע, וואס גייט דאָ?

דערציילען זיי איהם א מעשה: אזוי און אזוי... אין ווארשא האבען זיי אין א שפיטאל געטראפען ליגען א שווער-קראנקען א געוויסען פארמלחמה'דיגען „קאנגאטשעי"... האט זיי דער דאזיגער „קאנגאטשעי" געזאגט, אז ער האט דא אין וואלד, ביים סאמע ברעג, ליגען פערגראבען אן אוצר — אין געשטאלט פון א קאסטען מיט גילדערנע רובעלס... ער האט זיי צוגעזאגט ריכטיג אנצוגעבען דאס ארט, וואו דער אוצר ליגט, ווען זיי וועלען איהם געבען אויף דער האנד 200 זל. במזומן, און דערנאך איהם אויסצאהלען 1000 רובעל אין גאלד... איז אזוי ווי זיי האבען נישט די 200 זלאטעס — פארען זיי זיך אליין דא, און זוכען דעם אוצר...

דערהערט אזא מין מעשה, האבען ביי יאן מאטיקא'ן אנגעהויבען צו גלאנצען די אויגען, און מיט א פערשטיקט אטעם האט ער זיי אנפראפאנירט, אז אויב זיי וועלען איהם צונעהמען אלס שותף צום גילדערנעם אוצר, וועט ער זיי זעהן שאפען די 200 זלאטעס פארן „קאנגאטשעי".

וכך הוה — זיי האבען מסכים געווען, און אזוי ווי ער האט קיין געלד נישט געהאט, האט ער פערקויפט זיין איינציגע קוה, און זיי דאס געלד געגעבען...

צוגענומען דאס געלד, האבען די פערשוינען געזאגט א דאנק, און זענען אוועק.

און עס זענען אויך אוועק לאנגע טעג און נעכט, און א גאנצע וואך איז אדורך, און נאך מעהר, און די אוצר-זוכער זענען נישטא, ווי אין וואסער אריין.

האט ערשט איצט דאס פייערל פערשטאנען, ווי גרויס זיין בראך איז, און ער איז אוועק וויינען, אין דער פאליציי.

וויינט דאס פייערל, גיסט מיט טרעהרען, און פאליציי זוכט — נישט דעם אוצר, נאר די פערשוינען.

ס'אכזריות פון דריי פויערים

אז ער האט שוין נישט צו שטעלען קיין משקה — „רעכענט" מען זיך מיט איהם פא סוואיסקו

(2) עהערגעכטען ביינאכט זענען צו יאן קאזעלע'ן אין זדונסקא וואלא געקומען צו גאסט זיינע דריי ידידים פון דארף יוזעפאווקא, היגטער זדונסקא וואליא.

געקומען זענען זיי שוין שטארק בע'כוסה'ט, און געפאדערט ער זאל זיי מכבד זיין מיט בראנפען.

איז קאזשיאל מיט זיי אוועק אין א שענק, און מ'האט צוזאמען געטרונקען.

אז דאס געלד האט זיך אבער ביי איהם אויסגעלאזט, און ער האט דערקלעהרט, אז — ער האט שוין מעהר נישט מיט וואס צו צאהלען פאר די „קאלייקעס", האבען די דריי ידידים איהם צושטאכען מיט מעסער'ס, און בכדי צו פערדרייבען זייערע פערברעכען, האבען זיי איהם אנגענומען פאר די האנד און פיס, פונאנדערגעוויגט איהם און ארונטערגעווארפען אונטער א שנעל פאהרענדען וואגען.

דער וואגען האט איהם אבער בלויז צושמעטערט די פינגער.

דאן האבען זיי איהם ווידער פונאנדערגעשאקעלט און ארונטערגעווארפען אונטער אן'אנפאהרענדען לאסט-אויטא.

דער שאפער האט אבער בעצייטענס דעם אויטא פערהאלטען, און איהם איז אויך געלונגען צו פערהאלטען איינעם פון די אכזורס יוזעף יאניאק.

די אנדערע צוויי זענען ענטלאפען, אבער פאליציי וויסט ווער זיי זענען, און מען וועט זיי פאקען.

קאזשיאל געפינט זיך אין שפיטאל, וואו ער ראנגעלט זיך מיטן טויט.

אז דאס געשעפט קראפט

דעמאלט איז גוט, אבער אז נישט — טויג טאקי נישט!

(א) דאס „געשעפטעל" איז בעשטאנען אין דעם, וואס די 24-יעהריגע אננא סאקאלאווסקא, א פראסטיטוטקע, פלעגט פלירטעווען מיט געסט, און אז די געסט פלעגען זיך אנהויבען שטארק צו „פאליען" — פלעגט זי מאכען א געוואלד, און דאן פלעגען דערשיינען: איהר געליבטער, דער 48-יאהריגער לעצפאלד קאניעצקי — א פראפעסיאנעלער גנב — און זיינע צוויי מיטהעלפער ראמאן טריבעצקי און פעליקס סיבילסקי.

די דריי חברה-לייט פלעגען לערנען א פרשה בקק מיט'ן גאסט, איהם גוט אנגוויקערן די ביינער, און ביני לביני — אויסליידיגען זיינע קעשענעס..

צוז שטיקעל געשיכטע האבען זיי אויך אפגעשפילט מיט דעם פויזנער סוחר סטעפאן באגאלענצקי, וועלכער האט זיך פערשפעטיגט צו דער באהן, און שפאצירענדיג אין דעם פאניאטאווסקי-פארק האט ער אנגעטראפען אויף דער „פאננא אננא".

לכתחילה האט זי געזאגט אדרבא-ואדרבא, אוועק מיט איהם אין א זייטיגער אלעיע אויף א בענקעל, אבער אז דאס בלוט האט אין איהם אנגעהויבען ארויסצורעדען — האט זי געמאכט א געוואלד: ער גייט איהר טון א קזשיוודע, א... ווייס איך וואס!

דאן זענען אנגעקומען די דריי חברה-לייט, און זיך א נעהם געטון צום „סוואי-דא-סוועגא"-סוחר, און בעת מעשה ארויסגעצויגען איהם 480 זלאטעס.

נעכטען האבען די חברה-לייט בעקומען דעם פסק-דין:

קאניעצקי — 4 יאהר; סאקאלאווסקא — 2 יאהר; טריבעצקי — 3 יאהר; און סיבילסקי — 3 מיט א האלב יאהר טורמע.

די מארד-געשיכטע פון לאגעוו-ניקי פאדקלאשטארנע

איז נאך נישט פערענדיגט

(2) אויף נעכטען איז געווען בעשטימט דער פראצעס פון פראנטישעק וואיטשאק, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין דעם, אז ער האט דעם 12 אויגוסט 1931 צוזאמען מיט דעם גערונגענעם וולאדיסלאוו פיאנטקאווסקי (קיעלמא 39) דערמארדעט זיין שווער פיאטר מאקאווסקי.

פיאנטקאווסקי האט לכתחילה גענומען די גאנצע שולד אויף זיך, און ער האט בעקומען א פסק דין 15 יאהר טורמע.

שפעטער האט אבער פיאנטקאווסקי חרטה געהאט און בעלייגט אנ'ערקלעהרונג, אז אין דעם מארד האט זיך בעטייליגט וואיטשאק, וועלכער האט אפערירט מיט א מעסער. אמת, וואיטשאק האט איהם צוגעזאגט צו זארגען זיך וועגען זיין משפחה, אבער 15 יאהר טורמע איז א ביסעל צו פיעל...

פיאנטקאווסקי'ס פרוי און זוהן האבען דערקלעהרט, אז זיי האבען בעקומען פון וואיטשאק'ן געלד און וועקסלען.

דאס געריכט האט בעשלאסען דעם ענין ווידער צו איבערגעבען דער פראקוראטור, בכדי אדורכצופיהרען צוגאב-אויספארשונגען.

—=):O:(=—

שווערער פארפאל מיט אנ'ארבייטסלאזען

(2) פעררינטענדיג דעם ברונען אויף פעטריקאווער 8, איז ערונטערגעפאלען אונטער די רושטאוואניעס דער ארבייטסלאזער 33-יאהריגער ארבייטער, אנטאני ווישניעווסקי, וועלכער האט זיך אויף אנ'„אמאטארישען" אופן נעפרובט צו פעררינכטען דעם ברונען.

מיט א צובראכענעם לינקען פוס האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די עמיגראציע קיין אמעריקא

(2) דער נאהענטסטער טראנספארט עמיגראנטען פון פוילען קיין אמעריקא גייט אפ פון ווארשא דעם 10 אויגוסט און פון גדיניע שווימט ער אפ מיט דער שיף „פולאסקי" דעם 14 ד.ח.

עמיגראנטען, וואס האבען אמעריקאנער וויזעס, זענען מחויב זיך צו ווענדען צו דער לאדזער אפטיילונג פונ'ם עמיגראציע-סינדיקאט (6 שיערפיען נאס 3), אדער אין דער צענטראלע (ווארשא, נייעצלא 7) וועגען בעקומען א בעשייניגונג אויף א הנחה'דיגען באהן-בילעט.

געגען די נסיעות אין „מלכות שבא"

(2) לויט ווי עס אינפארמירט די לאדזער אפטיילונג פונ'ם עמיגראציע-סינדיקאט, האט דער פאלעסטינעזישער צענטראל-אמט אין ווארשא פערעפענטליכט א התראה לגבי דעם, וואס אין פערשידענע ערטער ארגאניזירען זיך גרופען, וועלכע האבען בדעה דורך פאלעסטינא און סיריען אריינצוקריגען זיך קיין אביסיניען.

דער פאלעסטינא-אמט ווארענט, אז אויב א געוויסע גרופע וועט שוין אפילו האבען אנגעשפארט קיין סיריען, וועט זי דארט ארעסטירט ווערען, און שפעטער וועט זי צוריקגעקעהרט ווערען קיין פוילען.

אזוי וועט אויך געהאנדעלט ווערען לגבי די וואס ווילען אנשפארען קיין פאלעסטינא

געשטארבען אינ'ם אויטא

בעקאנטער לאדזער אינדוסטריעלער שטארבט פון א הארץ-שלאג

(2) נעכטען אינדערפריה איז מיטן זגערזשער שאסע, אין דער בעגלייטונג פון נאך 5 פערזאן געפאהרען פון אנ'אויספלוג אין זגערזש דער בעקאנטער לאדזער אינדוסטריעלער, דער 52-יעהריגער אטא לאנדעק (נאווראט 38).

געפאהרען איז דער עולם אין אנ'אויטא, מיט וועלכען דער לאנדעק האט געקירעוועט.

אין א געוויסען מאמענט האט ער בעקומען א הארץ - שלאג, ארויסגעלאזט דעם רודער פון די הענד, און דער אויטא איז אריינגעפאלען אין א גרוב.

אלע האבען זיך בשלום ארויסגעקריגען פון אונטער דעם איבערגעקעהרטען אויטא, אלע — חוץ לאנדעק'ן, וועלכער איז שוין געווען טויט פונ'ם הארץ-שלאג.

לאנדעק איז לעצטענס געווען דער מיטאינהאבער פון דער קליינער אונטערנעהמונג „לאנדעק און האפמאן" (אנדזשעיא 6).

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: מ. קאצפערקעוויטש (זגערזשער 54), י. טיטקעוויטש (קאפערניקא 26) י. זונדעלעוויטש (פיעטרקאווער 25) סאקאלעוויטש און שאט (פשעיאזד 19), מ. ליפיעץ פיעטרקאווער 193), ריכטער און לאבאדא, (11 ליסטאפאד 86).

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17
נעהמט אן פון 1—2 בייטאג און פון 4—7 נאכמ.

בעפאר איהר פאהרט אויף ערהאלונג!
קויפט איין | קויפט איין
נייעסטע פערפומען
ערשטקלאסיגע פודערן, טואלעט-זייפען זאווי אלערלעי מאדערנסטע קאסמעטיק
צו פאבריקס-פרייזען
אין דער בעקאנטער פערפומעריע
י. דרוקער
5 זאווארזקא 5
טעל. 175-92
רעיעלע און סאלידע בעהאנדלונג!
הורט און דעטייל
הורט! | דעטייל!

אורלוּיבעז

(א) מאָרגען, מיטוואָך, פאָהרט ארויס אויף אורלויב דער שטאָטישער סטאַראָסטע, ה' קאזשי־מיעזש פאָדראָבינסקי. איהם וועט פערטרעטען דער וויצע־סטאַראָסטע ה' יעזשי ראָשיצקי, וועלכער איז נעכטען צוריקגעקומען פון אורלויב.

* * *

(א) דער פרעזעס פון דער פינאַנץ־קאַמער ה' זיגמונט קוכארסקי איז נעכטען ארויסגעפאָהרען אין אורלויב.

איהם פערטרעט דער לייטער פון דער 5־טער אָפּטיילונג, ה' סטאַניסלאַוו ניידא.

דריטע פאַרטיע קינדער אויף זומער־אפּרוה אין „העלענובעק"

זונטאָג אָווענד האָבען זיך צוריקגעקעהרט קיין לאָדז נאָך א מאָנאַטליכער ערהאָלונג אויף די זומער־קאָלאָניעס אין אינטערנאַט פאַר יודישע קינדער און פערמע אין „העלענובעק" די צווייטע פאַרטיע פון 60 אָרימע יודישע קינדער (יונגלעך), וועלכע זענען דאָרט ארויסגעשיקט געוואָרען דורך דעם לאָקאַלען קאָמיטעט פון ארבייטסלאָזען־פאָנד ביי דער לאָדזער וואָיעוואודזטווע.

נעכטען, מאָנטאָג פריה, איז ארויסגעפאָהרען די דריטע פאַרטיע פון 120 אָרימע קינדער (60 יונגלעך און 60 מיידלעך), וועלכע דער ארבייטס־לאָזען־פאָנד האָט ארויסגעשיקט אויף די זומער־קאָלאָניעס אין אינטערנאַט און פערמע אין „העלענובעק" אויף א חודש צייט.

זיך צושמעטערט דעם קאָפּ

(2) פאָהרענדיג עהרענעכטען מיט א טראַמוויי אויף נאַוואָמיעיסקא, האָט זיך דער 30־יאָהריגער שרזשאַנט קאזשימיעזש אנדזשעיעווסקי ארויסגע־בויגען פון דער פלאַטפאָרמע.

גראָד איז ענטגעגענגעקומען א צווייטער טראַמוויי און איהם צושמעטערט דעם שאַרבען.

אין א גוסס'ן צושטאַנד האָט מען איהם אָפּ־געפיהרט אין קרייז־שפּיטאָל.

היינט און פאָלגענדע טעג!

TOMMY BOY

רעזשי: Charles Brabin

אין די הויפּט־ראָלען:

CLARK GABLE

MADGE EVANS

ERNEST TORRENCE

אויסער'ן פּראָגראַם: קלאַנג־צוגאַבע און אַקטואַליטעטען.

אָנהייב 4.30 נאָכמיטאָג, לעצטער סעאַנס 10.10 אָוו. שבת און זונטאָג 2.30 בייטאָג.

דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט.

פון לאָדזער רעוויזיאָניסטישען וואהל־קאָמיטעט

ערפאָלגרייכע אקציע

די לעבהאַפטע פּראָפּאַגאַנדע וועלכע ווערט גע־פיהרט דורך דעם רעוויזיאָניסטישען וואהל־קאָמי־טעט אין לאָדז צו די שוין באַהענטע וואהלען צו דעם 18־טען ציוניסטישען קאָנגרעס, געפינט א גרויס פעראינטערעסירונג צווישען די ברייטסטע שיכטען פון די ציוניסטישע וועהלער, וועלכע בא־ציהען זיך מיט גרויס סימפּאַטיע צו דער אידעע פון בויען א יודישע מלוכה אין ארץ־ישראל אלס איינציגע און ענטגילטיגע לעזונג פון דער גרוי־סער יודען־צרות פּראָגע.

די צאָהלרייכע מיטינגען און פערזאַמלונגען, וועלכע ווערען איינגעאָרדענט דורך דעם רעוויזיאָ־ניסטישען וואהל־קאָמיטעט ווערען מאַסענווייז בע־זוכט דורך א גרויסען עולם פון שוקלים און סימ־פּאַטיקער, אויף די מיטינגען ווערען אָנגענומען אין א בעגייסטערטער שטימונג רעזאָלוציעס צו שטימען פאַר דעם איינציגען אויפריכטיגען קעמ־פער פאַר א בעסערען מאָרגען פאַר דעם יודישען פאָלק פאַר זאב זשאַבאָטינסקי ד.ה. פאַר דער רע־וויזיאָניסטישער ליסטע נומער 6.

מאָרגען דינסטאָג, איבערמאָרגען מיטוואָך און דאָנערשטאָג קומען פאַר 6 גרויסע רעוויזיאָניסטישע פאַרוואהל־מיטינגען אין די פאָלגענדע לאָקאַלען: דינסטאָג אין „מנורה" (אל. קאָשטשושקי 21), און אין ברית ישורון (פּעטריקאָווער 64), מיטוואָך אין ברית ישורון און אין „קדימה" (זגערזשער 36), און דאָנער־שטאָג אין „מנורה", און אין „קדימה" מיט'ן אָנ־טייל פון קאָנסול שעסקין, אינזש. עלפערן, מגר. בערקאַל, אינזש. לובלינסקי, י. ניירענבערג, מ. קליגע־בייל, מגר. גרינצייג, און זשילקעוויטש.

שבת פאַרמיטאָג קומט פאַר אין קינאָ „זאַ־כענטא" א גרויסער רעוויזיאָניסטישער פאַרוואהל־מי־טינג. שבת אין אָווענט רעדט אין „פילהאַרמאָניע" זאב זשאַבאָטינסקי א.ד.ט. „צום ציוניסטישען וועה־לער — אין דער לעצטער שעה". דער רעפעראַט פון זשאַבאָטינסקין אין דעם לעצטען טאָג פאַר די וואהלען ווערט ערוואַרט מיט א אומגעהויערער פעראינטערעסירונג דורך דער יודישער בעפעלקע־רונג אין לאָדז.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעזוך פון זשאַבאָ־טינסקין אָרדענט איין די לאָדזער רעוויזיאָניסטישער פּאַרטיי א גרויסען רעוויזיאָניסטישען צוג פון אַלע איהרע מיטגלידער, פון מיטגלידער פון „ביתר" „ברית החייל" און סימפּאַטיקער.

א יודישער סוחר אוועקגעפאַלען אין גאַס פאַר הונגער

(2) אין טויער אויף פּולנאָצנע 6 איז אוועק־געפאַלען אין חלשות פאַר הונגער און אויסשעפּונג דער זשיכלינער סוחר, הערש נוסבוים.

פּאַגאָטאָוויע האָט דעם אומגליקליכען אָפּגע־פיהרט אין דעם שטאָטישען זאַמעל־פּונקט.

* * *

(א) אויף פּעטריקאָווער 212 האָט געהלש פאַר הונגער דער היימלאָזער, 62 יאָהריגער סטאַניסלאַוו קארעצקי.

דאָס נעמליכע האָט אויף פּלאַץ־קאָשטשעלני פּאַסירט מיט א געוויסער זאָפיא יוזעפיאַק.

מען האָט זיי אָפּגעפיהרט אין דעם שטאָטי־שען זאַמעלפּונקט.

לאָדזער „איידעלקייט"

אונטער דער השפּעה פון ענדעקענטום, ימח שמם

(2) נעכטען אינדערפריה האָט די פרוי רחל קירשבוים (פּאָלנאָצנא 25) גייענדיג מיט דער פּיל־סודסקיעגאָ גאַס, געטראָגען פאַר איהר מאַן א מאָגערען פרישטיק פון הייסען טיי און געבעקס.

זי איז געגאַנגען, און, ווי מען זאָגט, א פליג אויף דער וואַנט נישט געטשעפּעט.

נעבען נומער 3 אָבער אויף דערזעלבער גאַס, האָט איהר איינער, א לאָדזער „איידעלמאַן" אַזאַ שטויס געטאָן. אז זי איז אַנידערגעפאַלען און איבערגעקעהרט אויף זיך דעם קאָכעדיגען טיי.

פּאָגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט, אז ביידע פיס זענען ביי איהר שטאַרק אָפּגעבריהט געוואָרען, און נאָכן ערטיילען ערשטע הילף, האָט מען זי אָפּגעפיהרט א היים.

געכאַפּט ביים גנב'ענען א מאַטאַציקל

(2) פאַר 6 שיערפּיען־גאַס נומער 2 האָט זיך אָפּגעשטעלט א מאָטאָציקל, אויף וועלכען עס איז געקומען צופאָהרען דער קיעלצער איינוואוינער לעאָן גראָנעק.

גראָנעק האָט אָפּגעשטעלט פאָרן הויז דעם מאָטאָציקל און איז אריין אין הויז ערלעדיגען זיי־נעם א פּריוואַטען ענין.

ער האָט צום גליק, נישט געטראָפען ווען ער האָט געדאַרפט צו האָבען, און איז באַלד צו־ריק ארויס.

דאָ האָט ער דערזעהן, ווי עמיץ פיהרט אוועק זיין „כלי".

האָט ער דעם פערשוין נאָכגעיאָגט, און אז מ'האָט דעם אַמאָטאָר אויף פּרעמדס ארעסטירט, האָט זיך ארויסגעוויזען, אז ער איז א הקדש־איינ־וואוינער (פון צמענטאַרנא 2) א געוויסער סטאַניס־לאַוו וורובלעווסקי.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07

ספּעציאַל־ארצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־ שוואַכע־בעהאַנד־לונג און סעקסועלע בעראַטונג.

עלעקטרא אנאליזען.

נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 בייטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע — רעדוצירטע־פּרייזען.

Podziękowanie.

Wszystkim tym instytucjom i osobom, które z racji objęcia przezemnie stanowiska Komisarza Rządowego w Zarządzie m. Łodzi złożyły mi gratulacje — składam tą drogą serdeczne podziękowanie.

Komisarz Rządowy

Inż. WACŁAW WOJEWÓDZKI

Łódź, dnia 17-go lipca 1933 r.

זענט איהר אויף זומער־וואוינונג טאָ פערזיכערט אייך בעסער די וואוינונגען!

(2) ווארום אָט האָט מען, צום ביישפּיל, עהרענעכטען זיך ארייננעקראָגען אין דער וואוינונג פון'ם פאַבריקאַנט סטאַניסלאַוו גאָלדמאַן (גדאַנסקא 17), וועלכער געפינט זיך צוזאַמען מיט זיין גאַנצער משפּחה אויף זומערוואוינונג אין זשעקאָוויץ.

מען האָט די וואוינונג גאָר נשקשה'ריג אויסגעליידיגט, און דער היזק בעטרעפט אנ'ערך 3,000 זלאָטעס.

— אָט־האָסטו־דיר פרישע לופט!...

מאָרגען הערצעל־אקאַדעמיע אין העלענאָוו

צו דער אקאַדעמיע קומט פון וואַרשאַ דעפּ. יצחק גרינבוים, וועלכער וועט רעדען וועגען דער היסטאָרישער מיסיע פון טעאָדאָר הערצל און דער איצטיגער סיטואַציע אין ציוניזם. די ערעפענונגס־רעדע וועט האַלטען דעפּ. ד"ר ראָזענבלאַט. עס קומט אויך צו דער אַקאַדעמיע דער אָבערקאַנטאָר פון דער וואַרשאַווער סינאַגאָגע משה קוסעוויצקי, וועלכער וועט אויספיהרען א רייה רעליגיעזע און נאַציאָנאַלע לידער.

אין גאָרטען וועט אינסטאַלירט ווערען א ספּעציעלער מיקראָפאָן פערבונדען מיט צוויי מעגאַפאָנען.

פאַר דער אַקאַדעמיע וועט פאָרקומען א קאָנצערט פון יודישע מוזיק דורכ'ן סימפאָנישען אָרקעסטער.

זעלבסטמאָרדען

(2) אין פעלד, לעם דער לאַגעווניקער גאַס האָט זיך פערסמט די צוואַנציג יאָהריגע טאָלאַ פשיבי־טשיק (לימאַנאָווסקיעגאָ 28). אין א געפעהרלי־כען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין שפּי־טאָל.

אויף פּאָלנאָ 6 האָט זיך געסמט מיט יאָדינע די 52־יאָהריגע גיטעל שפּערליגג, פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט הילף אויפ'ן אָרט.

אויף פּעטריקאָווער 174 האָט די 32־יאָהריגע אַלדאָניאַ קיאַק (קלינסקיעגא 129) אויסגעטרונקען זאַלץ־זויער. אין א זעהר שווערען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּי־טאָל.

דער רוּח פון קערפּער

סענסאַציאָנעל־עראָטישער ראָמאַן

50)

אַלץ האָט זיך פערהאייביגט געגען איהם, מאַר־סעלן, און געצוואונגען איהם צו נאָכגעבען איהר אַלע פערלאַנגען: זיין ליבע, דיין טיכטיגע נאַטור, דאָס האַרבע געזעץ פון זיין סביבה, וואָס האָט גע־צוואונגען די מענער, וועלכע לעבען אויפ'ן חש־בון פון פרויען, צו בעצאָהלען דערפאַר מיט בלוט און העלדישקייט.

— מיר וועלען קומען אַהין מיט א שעה פריי־ער, — האָט ער זיך אָפּגערופען — וואָס דאַרף איך דאָרט צו טון?

— דאָס וועסטו זיך דערוויסען, ווען מיר וועלען קומען אַהין... אבישט וועלען מיר פערשפּע־טיגען.

ער האָט פערשטאַנען אַז זי וועט זיך בערוהיגען ערשט דאַן, ווען זי וועט קומען אויפ'ן אָרט, וואו עס האָט איהר געצויגען מיט אַן אומגעהייערער קראַפט.

— גיי פאַראויס — האָט ער איהר געזאָגט.

ער האָט שנעל אַרונטערגערוקט די הענט און טערן קישען, און אַרויסקריכענדיג פון דאָרט עפּיס, וואָס ער האָט אַריינגערוקט אין טאַש.

דערנאָך האָט ער דערלאַנגט סעווערינען.

זי האָט נישט געוועהנדט קיין אויפמערקזאַמקייט דערויף, וואָס מאַרסעל האָט זיך, אָפּזאָגענדיג פון בעהמען א טאַקסי, געווענדט אין א קליינעם גאַראַזש אויף א זייטיג געסעל.

ערשט ווען מאַרסעל האָט אָנגעהויבען איינצו־טענהן שטיל מיט עפּעס א מאַנספערשוין אין פער־שמאָלציגע לייווענטענע הויזען, האָט זי פּראָטעס־טירט.

דאָ האָט ער איהר אָבער האַרב געענטפערט:

— דאָס איז מיין עסק... האָסט מיר נישט וואָס צו געבען עצות.

און ווענדענדיג זיך ווידער צו דעם פערשוין אין די לייווענטענע פלודערן האָט ער פאָרטגע־זעצט:

— אַלזאָ, וואַרט איך, אַלבערט, וועסט מיר טון א טובה.

אין עטליכע מינוט שפּעטער זענען זיי שוין געזעסען אין א צושאָסענעם באַרד־אויטאָמאָביל. אַלבערט האָט אַרויפגעוואָרפען אויף די אַקס־לען א מאַרינאַרקע מיט צינ'אָפּענעם האַלז. ער איז געזעסען ביים רודער.

ביים גאַרטען, ביט נייט פונ'ם להאָוויק־איב־זעלע איז סעווערינאַ אַרויס פונ'ם אויטאָ.

זי האָט געוואוסט אַז פיער וועט אָנקומען פון דער זייט פון נאָטר־דאַם.

ווערסט אויף מיר צוואַרטען. — האָט מאַרסעל געזאָגט, פערלאָזענדיג דעם אויטאָ.

— פאַר קיינעם וואָלט איך עס נישט גע־טון. — האָט אַלבערט א ברום געטון — איך טו עס נאָר פאַר דיר און היפּאָליט'ן.

סעווערינאַ איז אין דער בעגלייטונג פון מאַוי־סעלן אַריין אין גאָרטען־

— איצט זאָג, וואָס ווילסטו? — האָט מאַרסעל בעפוילען.

סעווערינאַ האָט א קוק געטון אויפ'ן זייגער. עס איז נאָך קיין צוועלף נישט געווען, און זי האָט איהם גענקאַנט אַלץ גענוי איבערגעבען.

— אין דעם לעצטען טאָג, וואָס איך בין געווען ביי דער מאַדאַם אַבאַיס איז צו אונז געקומען א גע־וויסער גאַסט... דאָס איז געווען א פריינד פון מיין מאַן... היינט האָלב איינס וועט ער איהם דערציי־לען וועגען אַלץ.

— דערפאַר ווייל ער האָט דיך נישט געהאַט?

— נישט נאָר דערפאַר.

מיט די ציין.

— מקבל! — האָט מאַרסעל א קריץ געטון און צוגעגעבען מיט א פערטויבטען קאַלטען קול:

— איך פערשטיי, דו ווילסט נישט אַז איהם זאָל געראָטען צו רעדען מיט דיין מאַן. ווען דו דערציילסט מיר וועגען דעם פריהער, וואָלט די זאַך ערלעדיגט געוואָרען א סך פשוטער.

— איך האָב זיך וועגען דעם ערשט היינט פרי־העראוויסט.

איהם האָט געריהרט דאָס, וואָס זי האָט, נישט לאַנג טראַכטענדיג זיך געווענדעט צו איהם,

— בערוהיג זיך — האָט ער געזאָגט — איך וועל טון אַלץ, וואָס עס איז נויטיג.

ער האָט זי אָפּגעפיהרט אין א זייט. צום בענ־קעל, וואָס איז געשטאַנען אינ'ם שאָטען פון בוימער פערשטעלט פאַר די בליקען פון די יעניגע, וואָס האָבען זיך געפינען אויפ'ן פּלאַץ פאַר'ן נאָטר־דאַם.

מאַרסעל האָט פערויכערט א פּאַפּיראָס, און זיי זענען געבליבען שווייגען.

— און דערנאָך וואָס?.. אויב ס'וועט אַלץ גע־שעהן ווי דו ווילסט — וואָס דערנאָך?... וועסטו נאָך צו מיר אַליין געהערען? — האָט מאַרסעל א פרעג געטון — וועגען דיין מאַן רעד איך נישט...

זי האָט ענטשלאָסען א שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ אויף יאָ.

וועהר דען אַנדערש, הוץ מאַרסעלן, וואָלט איהר געקומען צו־הילף?

און ווידעראַמאָל איז מאַרסעל ענטשוויגען גע־וואָרען.

ער האָט פערויכערט א צווייטען פּאַפּיראָס.

מאָמענטענווייז האָט ער מיט'ן בליק געמאָסטען דעם שטח צווישען דעם גאָרטען און אַלבערטס אויטאָ...

דאָס רוישען פונ'ם מאָטאָר האָט זיך דערטראָ־גען אַהערצו.

אָהן כוחות, און פערלירענדיג יעדע מעגליכקייט צו טראַכטען וועגען עפּעס, איז סעווערינא געשטאַ־נען און געוואַרט.

(פאָרטזעצונג קומט).

פון וואהל-קאָמיטעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

דער היגער וואַהל-קאָמיטעט פון דער אַלגעמיין-ציוניסטישער ליסטע פיהרט אָן אַ אינטענסיווע אויפקלערונגס אַרבייט.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט קומען פאָר טעגליך מיטינגען אין די פערשידענע טיילען פון דער שטאָט, אויסער דעם דעלעגירט דער ציוניסטישער וואַהל-קאָמיטעט זייערע חברים אין די פערשידענע פראָווינץ שטעט וואו עס ווערען אָפּגעהאַלטען גרויסע עפענטליכע מיטינגען. און עס ווערען אָנגענומען רעזאָלוציעס צו שטימען פאַר דער ליסטע נומער 1.

עס איז געשאַפען געוואָרען א געמיינזאַמער יוגענד וואַהל קאָמיטעט פון אַלע אַלגעמיין ציוניסטישע יוגענד אָרגאַניזאַציעס און אגודות.

נעכטען אווענד איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פאָרגעקומען אַ מיטינג געווידמעט די וואַהלען צום ציוניסטישען קאָנגרעס.

אין נאָמען פון וואַהל קאָמיטעט עפענט דעם מיטינג ה׳ שמואל לעוו, ה׳ משה קאַרא האַלט אַ רעדע וועגען די צילען פון אַלגעמיינעם ציוניזם און ראָל ביי דער דערהאַלטונג פון דער גאַנצקייט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

אַ לענגערע רעדע האַלט דעפ. ד״ר ראָזענבלאַט וועלכער שטעלט זיך בפרטיות אָב אויף פערשידענע גרופּירונגען אין דער ציוניסטישער מחנה. דער רעדנער רופט דער״בער אַלע פערזאַמעלטע צו שטימען פאַר דער ליסטע פון צענטראַל קאָמיטעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פּוילען.

צולעצט האַלט אַ רעדע ה׳ לימאַן.

די פערזאַמלונג ווערט פערענדיגט מיט אַ נגעה מען אַ רעזאָלוציע צו שטימען פאַר דער ליסטע פון ציוניסטישען צ. ק.

גאַרטען-פערוויילונג לטובת „תומכי אורחים“

(אוילפרוף)

צו דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג!

ווי יעדען איז בעוואוסט. עקזיסטירט ביי „תומכי אורחים“ אַ שטענדיגע שבתים און יום-טובים-קיך, ווי דער בכבוד׳ער אונטערדריקטער אָרימאַן, און אויך צוגערייזטער פון דער פרעמד בעקומען צו עסען מאָהלצייטען פון אייניגע נאָדערינג-שפייזען צו דער זאַט און פאַר בכבוד׳ע פאַמיליעס ווערען אהיים געגעבען געקאָכטע מאָהלצייטען אזן פאר זעהר בכבודע ווערען אראָפּגעגעבען פעקלעך פראָדוקטען (מתן בסתר) וואָס ווערט געשיקט אהיים אין שטוב.

נישט קוקענדיג אויף דעם גרויסען דעפיציט, וואָס ס׳איז געבליבען נאָך די לעצטע פסח און שביעות-אקציעס, וואָס „תומכי אורחים“ האָט אדורכגעפיהרט אין זאַל פּאָמאָרסקא 43 האָבען פסח געגעסען צירקאַ 300 מענער, פרויען און קינדער און 550 פאַמיליעס האָבען אהיים בעקומען פראָדוקטען אין נאַטור, פיהרט „תומכי אורחים“ רעגולער איהר טעטיגקייט. זאָגאר לעצטענס איז די טעטיגקייט פיל פערגרעסערט געוואָרען און די קיך איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון זאכאָדניא 20 אויף פּאָמאָרסקא 18, וואו די פּראַיינס - טעטיגקייט וועט פערברייטערט ווערען אויף פערשידענע געביטען.

זייענדיג זיכער אין דער ווייטערער מיטהילף פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, אָרדנען מיר איין דעם קומענדען זונטאָג, דעם 23/VIII אַ גאַרטען-פעסט אין „העלענאָוו“, וועלכעס די הכנסה איז בעשטימט אויף צו פערגרעסערן די פּראַיינס טעטיגקייט.

ווי נויטיג ס׳איז אין יעצטיגען מאָמענט צו פערברייטערן די טעטיגקייט, קען זיך יעדער מיטגליד, און שפענדער איבערצייגען בעזוכענדיג די קאַנצעלאַריע און די קיך, וועלכע געפינט זיך אויף פּאָמאָרסקא 18. דאַן וועט איהר זעלבסט זעהן ווי נויט ברעכט אייזען, ווי די עס-זאַלען ווערען געשטורעמט פון די הונגעריגע, וועלכע קענען זיך נישט דערשלאָגען נאָך אַ טאַלאָן אין פּראַיינס-קאַנצעלאַריע.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער יודישע בעפעלקערונג אונטערשטיצט מיט אַ ברייטע האַנד, און קומט מאַסענווייז אויף דער גאַרטען פערוויילונג, וועלכע ווערט איינגעאָרדענט דעם קומענדען זונטאג 23/7 אין פּאַרק „העלענאָוו“.

געדענקט, אז די אויגען פון די הונגעריגע נענען צו אייך געווענדעט און זיי וואַרטען אויף אייער הילף.

די פערוואַלטונג פון „תומכי אורחים“

פּרעזעס (–) יוסף בערגער

וו.-פּרעזעסען (–) מ. בערגער (–) מ. מיזעס

בילינע אויספלוגען אין די קור-ערטער

אָרגאַניזירט דורך „וואַגאָן-לי-קוק“

אַ דאַנק די בעמיהונג פון היגען „וואַגאָן-לי-קוק“ ווערען אָרגאַניזירט פאָלגענדע אויספלוגען:

קיין קרעניץ אָפּפאָהר זונטאָג דעם 23. ד. ח. 9.40 אווענד פון פאַבריקס באַהן מיט אַ ספּעציעלען צוג בנומערירטע פּלעצער דער פּרייז פון 3-טער קלאַס 22.80, 2-טער קלאַס 34.20.

קיין טרוסקאַוועץ אָפּפאָהר זונטאָג דעם 23. ד. ח. 808 אווענד פון קאַלישער באַהן מיט אַ ספּעציעלען צוג, שנעל צוג פון פּשעמישל ביז טרוסקאַוועץ בנומערירטע פּלעצער פּרייז 3-טער קלאַס 26.90, 2-טער קלאַס 38.10.

קיין זאַקאָפּאַנע אָפּפאָהר, שבת 1 ביינאַכט פון 22. אויג׳ 23. ד. ח. פון פאַבריקס באַהן מיט א דירעקטען צוג בנומערירטע פּלעצער, דער פּרייז פון 3. קלאַס 23.90, 2. קלאַס 35.90.

קיין יאַרעמטשע אָפּפאָהר זונטאָג 808 אווענד פון קאַלישער באַהן מיט איבערזעצונג-אין לעמבערג בנומערירטע פּלעצער, דער פּרייז פון 3. קלאַס 27,90, 2. קלאַס 40,80.

קיין אידראָוויטש אָפּפאָהר זונטאָג דעם 23. ד. ח. 40-9 אווענד פון פאַבריקס באַהן מיט א דירעקטען צוג רעזערווירטע פּלעצער, דער פּרייז פון 3. קלאַס 22.10, 2. קלאַס 33.10.

קיין טשעכאָטשינעק אָפּפאָהר פרייטאָג אָדער שבת 12,57 ביינאַכט מיט א דירעקטען צוג קיין טשעכאָטשינעק, אָפּפאָהר פון טשעכאָטשינעק זונטאָג 6,30 באַכמיטאָג דער פּרייז פון ביידע זייטען איז 13,10.

קיין גדיניע אָפּפאָהר דאָנערשטאָג דעם 20. ד. ח. 9,25 אווענד פון קאַלישער באַהן מיט א דירעקטען צוג קיין גדיניע, דער פּרייז פון 3. קלאַס איז 17,50, 2. קלאַס 22,75.

קיין פּויזען אָפּפאָהר זונטאָג פריה, צוריקקום דעמזעלבען טאָג, דער פּרייז אין ביידע זייטען איז 12,60.

קיין גלאָוונא אָפּפאָהר זונטאָג 7,28 פריה פון קאַלישער באַהן, אָפּפאָהר פון גלאָוונא דעמזעלבען טאָג 9,11 אווענד דער פּרייז אין ביידע זייטען איז 3 זל.

אויף אַלע אויבענדערמאָנטע אויספלוגען קען מען בעשטעלען בילעטען אין בוראָ פון „וואַגאָן-לי-קוק“ פּיעטריקאָווער 64, פון 9 פריה ביז 9 אווענד אָהן איבעררייס, עס ליגט דעריבער אין אינטערעס פון אַלע אינטערעסענטען די אויספלוגען צו בעשטעלען וואָס פריהער בילעטען אין „וואַגאָן-לי-קוק“ ווייל די צאָהל פּלעצער איז אַ בעגרענצטע.

אויספלוג קיין אפריקע, טערקיי און גריכענלאַנד

ווי מיר ווערען געוואויר ווערט דורך דער בעמיהונג פון היגען „וואַגאָן-לי-קוק“ אָרגאַניזירט אַ׳אויספלוג מיט דער שיף S. S. Polonia קיין אַפריקע, גריכענלאַנד און טערקיי. די צייט וועט דויערען 21 טעג. דער אָפּפאָהר פון גדיניע קומט פאָר דעם 2 סעפטעמבער צוריקקעהר קיין לעמבערג דעם 23 סעפטעמבער. דער פּרייז פון אַ קאַבינע איז פון 600 זל. ביז 1200 זל. דער פּרייז פון דער שיפס-קאַרטע נעמט אַרום פאָלשטענדיגע אויסהאַלטונג דורך דער רייזע אויף די פּאַרטען און די קאָסטען פון די פּעסער, אויסלענדישע וויזעס, באַהן 2-טע קלאַס פון קאָנסטאַנץ ביז לעמבערג. איינשרייבונגען נעמט שוין אָן דאָס היגע רייזע-ביוראָ „וואַגאָן-לי-קוק“. פּיעטריקאָווער 64. פון 9 פריה ביז 9 אָווענד אָהן איבעררייס.

זאַנדער - פערבאַנד פון ציוניס-טען-רעוויזיאָניסטען

דאָנערשטאָג, דעם 20-טען יולי קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע-זאַל א פאָרוואַהל-מיטינג א. ד. ט. „מיט וואָס גהען מיר צום ציוניסטישען קאָנגרעס“.

עס נעהמען אָנטייל דער וויצע-פּרעז. פון דער װעלטלעכער רעוויז. עקזעקוטיווע אין לאָנדאָן – מאיר גראָסמאַן ווי אויך ד״ר יעקב כהן און י. זאַנדער.

היינטיגער רעפעראַט פון ז. רובאַשאָוו

היינט אָווענד קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע“ אַ רעפעראַט פון בעוואוסטען פובליציסט און אַרבייטער-טוער ה׳ זלמן רובאַשאָוו.

ה׳ רובאַשאָוו איז בעקאַנט אלס איינער פון די גלענצענדסטע און גייסטרייכסטע רעדנער ביי יודען. עס איז דעריבער פערשטענדליך דער אומגעהויערער אינטערעס צום דאָזיגען רעפעראַט, אויף וועלכען עס וועלען בעהאַנדעלט ווערען אויף אַן אָריגינעלען אופן די פּראָבלעמען פון 18-טען ציוניסטישען קאָנגרעס.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	–	–	–	82.00
3 פּראָצענטיגע בודאָוולאַנע			–	38.50
4 „	דאָלאַרובקא		–	47.00
7 „	סטאַביליזאַציע (אמ.)			50.38
8 „	וואַרשאַווער טאָגד-בריף			41.50
8 „	לאָדזער „ „			37.38
ענגלישע פונט	–	–	–	29.86
דאָלאַר – אָפיצ. 6.23,	נישט אָפיצ.	–		6.25
גאָלד-דאָלאַר	–	–	–	9.22
גאָלד-רובל	–	–	–	4.86
דייטשער מאַרק	–	–	–	2.09

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דינסטאָג, דעם 18 יולי 1933

11,57 צייט-סיגנאַל. 12,05 טראַנסמיסיע פון וואַרשאַ. 11,00 טאָג-פּראָגראַם. 2,55 גראַמאַפאָן. 4,00 טראַנסמיסיע פון טשעכאָטשינעק. 5,00 פּאָרלעזונג. 5,15 טראַנסמיסיע פון וואַרשאַ און ווילנא. 7,20 פערשידענעס. 7,35 פּראָגראַם אויף מאָרגען. 7,40 טראַנסמיסיע פון וואַרשאַ. 9,00 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 9,10 קאָנצערט. 11,00 טאַנץ-מוזיק.

* * *

פון אויסלאַנד.

8,10 בערלין – סימפאָנישער קאָנצערט. 8,10 בודאַפּעשט – אָפּערע. 8,30 וויען – סימפאָנישער קאָנצערט. 8,45 רוים – אָפּערע. 9,00 לאָנדאָן – סימפאָנישער קאָנצערט. 9,30 פּאַריז – קאָמישע אָפּערע.

ד״ר מעד.

מ. העלער

ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 17989.

נעמט אָן ביז 10 פריה און פון 4–8 אָוו. פאַר פרויען אַ ספּעציעלע וואַרטע-זאַל. אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

Dr. med. H. Różaner

הויט, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.

עמפּפאַנגט פון 8–10 און פון 5–8 אָוו.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)

טעל 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11–1 און פון 2–3 נאָכמ.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעציאַליסט פאַר ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.

צעגעלניאַנא 7, טע. 141-32.

נעהמט אָן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאָכמ. און פון 5–8 אָווענד. זונטאָג פון 9–11 בייטאָג.

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט

בראַנדאַזשן, קאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס-איינלאַגען נגען פּיס-שמערצען אַלס נאָך גיפּס-אָבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81.

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע

3-טע קלאַס, 4-טער טאָג

50.000 zł na Nr. 49230.

15.000 zł. na Nr. 68753.

Po 10.000 zł. na N-ry 42266 109227.

Po 2.000 zł. na N-ry 39883 126389.

Po 1.000 zł. na N-ry 40139 47203 58448 69015 111470 141572.

Po 500 zł. na N-ry 11088 61197 74963 83968 92159 96021+ 135342+ 136594.

Poo 400 zł. na N-ry 10792 13785 26250 35382 38769 40531 57384 99555 104205 109079 111054.

P 300 zł. na N-ry 22028 22089 34106 53673 58783 58925 82579 96115 105191 107333 108558 128649 137669 150883.

Po 250 zł. na N-ry 15676 17897 27045 29081 45784 47787 51414 53439 57728 61763 69853 74127 70603 81443 81934 89741 99189 101179 102011 102702 103147 106541 112214 122852 124896— 126710 128576 131978 135078 136030 142282 151063 152277.

Po 200 zł. na N-ry:

213 570 695 763 963+ 1176 203 4255 74 375 798 828 29 30 2037 162 266 354 427 611 820 3071 156 212 329 99 323 24 544 87 702 4140 41 266 647 726 77 854 95 5027 149+ 87 505 55+ 607 787 898 939 88 6165 214 510 62 823 29 7200 469 676 800 949 66 8110 265 72 352 438 612 731 9128 386 493 582 741 199 271 431 597 809 921 [illegible] 42 43+ 11057 205 86 326 419 517 726 89 818 29 913 33 48 12453 607 91 791 846 13185 404 780 810 908 14050 457 660 15205 505 51 929 52 16174 413 516 17224+ 322 64 430 70 602 734 47 804 18343 538 616 832 55 83 992 19179 86 201 691 748 957 20164 82 373 989 21097 323 404 16 88 574 669 88809 954 22586 657 714 33 834 63 23454 62 602 727 24081 121 388 487 88 519 652 776 819 989 25031 43 205 74 482+ 627 45 791 26499 742 63 871 27428 41 94 530 690 28012+ 109 658 63 72 97 825 63 77 910 29238 391 403 42 55 72+ 962 30014+ 43 104 209 342 433 54 649 31038 52 362 427 45 592 643+ 825 999 32220 81+ 94 330 61+ 451 549 59 33053 140 83 309 495 34153 555 686 749 809 35015 107 227 29 479 648 89 930 59 36030 139 63 438 542+ 658 776 84 944 37057 69 171 210 376 403 14 94+ 570 75 709 74+ 854 38018 101 59 204 99 594 640 39211 302 543 714 807 57 92 908 14 40403+ 902 38 43 85 41075 98 106 25 666 77 724 9 889 42000 334 74 506 27 621 889 927 38 43103 54 302 22 89 465 601 837 44220 87 402 89 636 894 974 45361 542 902 12 59 46033 143 84 511 605 13 47100 29 57 71 231 57 64 312 565 625 779 882+ 48033 255 304 745 848 975 49068 139410 935 50117 436 58 591 616 735 878 51200 621 40 84 982 52093 182 242 654 795 903 53372 471 548 725 954 54161 85 296 345 99 555 621+ 754 813 97 55193 213 15 18 327 60 396 597 699 729 859 956 56057 77 205 64 71 303 12 425 59 533+ 638 80 867 994 57443 93 701 38 96 839+ 58044 126 242 409 38 59 623 84 732 883 939 59045 67 101 233 88 383 406 530 731 64 847 905 94 60148 215+ 507+ 57 611 20 64 959 61028 104 45 645 90+ 708 76+ 62189 379 696 782 827 55 63029 249 328 535 85 506 45 812 66 64039 522 43 801 31 65020 22 146+ 94 211+ 387 576 867 66108 309 22 418 29 588 96 761+ 84 970 67017 54 311 76+ 533 92 811 12 45 68032 57 92 106 444 48 542 984 69249 86 342 409 46 89 559 916 70067 179 235 308+ 83 87 49 502 19 21 78 832 976 71306 493 612 16 23 712 55 60 852 982+ 72121 286+ 562 645 835 73067+ 150 252 305 06 515 655+ 760 86 74049 154 504 209 710+ 985+ 75009 27 141 251 312 407 730+.

76200 88 511 674 872 951 77088 115 245 55 60 391 463 628 876 924 51+ 75 78073 78 223 76 79288 92 350 92 496+ 718 830 36 933 80108 75 225 481 588 610 20 54 748 896 81141 320 873 82090 224 324 466 627 790 836 953 92 83064 115 36 749 958 84047 338 527 80 736 64 83 85333 57 63+ 777 859 65 66 86025 426 73 698+ 884 905 22 81762 201 77 320 457 58 529 606 772 88043 480 541 69 679 823+ 34 81 89181 348 464+ 591 616 896 921 90157 227+ 75 316 682 726 47 981 91217 317 569 607 43 743 47 92002+ 159 77 202 438 54 553 645+ 808 72 93072 81 100 453 78 644 50 63 823 925 73 95299 344 463 89 590 637 982 96064 07 10 75+ 831 97001 105 311+ 411 585 657 810 98288 453 65 73 514 600 782 829 69 71+ 99061 80 116 398 477 555 100021 151 78 257 443 54 77 562 705 96 98 101066 105 261 349 475 502 27 686 784 96 102400 46 781 85 884 103210 518 47 376 849 104002 21 50 62 205 105397 315 576+ 761 99 106052 123 242 325+ 429 48 556 858 901 107054 423 508 14 38 687 768+ 817 903 108030 77 474 551 601 50 767+ 109079 227 29 330 411 634 806 16 966 110018 104 322 47 758 69 866 919 111002 54 94 101 355 408 70 551 605 889 112091 120 212 87 625+ 877 971 113073+ 243 51 81 455 660 931.

114096 131 45 387 446 594 662 842 931 97 115460 641 848 96 116175 527 745 897 117117 97 416 537 646 801 118337 507 656+ 119223 36 407 50 507 754 120197 508 612 29 623 927 90 121093 189 525 972 122085 190 318 36 [illegible] 599 845 76 943+ 123077 108 86 98 [illegible] 616 940 124538 869 964 125049 361 481 572 [illegible] 76 126119 282 389 553+ 720 879 924 127208 30 43 505 619 790 129002 44 45 132 286 510 976 130044 193 219 68 505 24 741 87 947+ 131138 80 360 408 17 530+ 87+ 92 731 874 89 96 958 132027 111 54 214 770 133102 75 607 724 38 66 89 969 134066 275 615 27 135183 280 363 90 686 702 40 84 93 914 136218+ 37 594 661 137587 872 138071 252 75 79 97 429 588 870 957 139006 12 182 270 363 420 666 705+ 821 25 906 88 96 141340 72 482 572 142003 37 224 28 42 432 74 649 826 143151 64 663 959 68 144138 268 385 465 505 612 16 19 814 145200 86 341 682 900 146018 45 60 82 110 272 796 947 147096 404 15 528 646 88 903+ 1480218 356 428 683 857 920 149420 521 658 736 91 868 966 86 150231 387 639 769 848 151032 61 301 02 07 58+ 897 800 152173 303 462 991+ 153040 246 308 75 523 620 773 967 154004 190 260 308 13 31 563 851 909 29

טעלעגראמען

קאטאסטראפע מיט „ליטואניקא"

בערלין, 17. (ספ. טעל.) אין דער נאכט פון זונטאג אויף מאנטאג האלב 2 א זייגער איז דער עראפלאן „ליטואניקא" אריבערגעפליגען דעם אטלאנטיק אין דער ריכטונג צו קאָוונע, און נאָהענט פון סאָלדין איז דער עראָפּלאַן צוקלאַפּט געוואָרען. דער אַפּאַראַט איז אינגאנצען צושמעטערט געוואָרען, און ביידע ליטווישע פליהער דאריוס און גירענאס זענען דערהרג'עט געוואָרען.

עס בעסערען זיך די איטאליעניש-פראנצויזישע בעציהונגען

א דאנק דעם 4-פאקט

לאָנדאָן, 17. (ספ. טעל.) „טיימס" שרייבט אין אַ לייט-אַרטיקעל וועגען פּאַקט פון די 4 מלוכות און שטעלט פעסט: אַז דער פּאַקט וואָס איז איצט אונטערגעשריבען געוואָרען אין רוים איז אין טעקסט שטאַרק געענדערט און פערגלייך מיט די פריהערדיגע טעקסטען; אַזוי אַז דער כאַראַקטער פון פּאַקט איז אינגאנצען געוואָרען געענדערט.

די צייטונג לייגט אַ ספּעציעלען אַכט אויף דער רעגולירונג פון דער איטאַליעניש-פראנצויזישע בעציהונגען.

„טיימס" דריקט אויס די האָפנונג אַז דער פּאַקט וועט אויך דערפיהרען צו ליינדערען די איטאליעניש-יאגאסלאווישע בעציהונגען.

די צייטונג ווייזט אויף אַן אויף דער בעדייטונג פון פּאָל באָנקור'ס בריף צו די רעגירונגען פון דער קליינער קאָאַליציע, און פוילען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פּאַקט.

„טיימס" שטעלט פעסט, אַז די דאָזיגע בריף בעווייזען איבערצייגענד אַז די טעריטאָריאַלע רעזשימע פון די טראַקטאַטען איז נישט פערלייכטערט געוואָרען דורכ'ן פּאַקט פון 4.

פאסט אפגעפליגען פון מאסקווע

מאָסקווע, 17. (ספ. טעל.) דער פליהער פּאָסט איז דאָ אָנגעקומען צו פליהען 2,20 בייטאָג, לויט דער מאָסקווער צייט.

4 אַ זייגער איז פּאָסט אָפּגעפלויגען פון מאָסקווע אין ווייטערדיגען וועג.

הבדלה-פאראד ביי די יודען אין עגיפטען

(ענדע פון דער 5-טער זייט)

הנאה. און מען בעהמט מיט די בלעטלעך אין קעשענע פאַר אַ גוטען מזל.

דאַן קומט אַנ'אַנדער סצענע. דער גרויסער עולם אין שוהל הויבט אָן געהן ווי אין אַ מאַרש איינער נאָכן צווייטען, פריהער צו דער בימה, וואו דער חזן האָט געמאַכט „הבדלה", אָנצורירען דעם „הבדלה"-בעכער און פון דאָרטען ציהט זיך דער עולם איינער נאָכ'ן צווייטען צום אָרון-קודש אַ קוש צו טון דעם פרוכת. מען געהט דאַן אַהיים פרעהליכע, בעוועלט מיט אַ האָפנונג, אַז עס וועט זיין אַ „גוטע וואָך"...

עס איז געווען צו זעהן אַ מערקווירדיגע פער וועהרונג פון קינדער צו עלטערען. די מצוה פון „כבד את אביך ואת אמך" — פערוואַנדלט דיין פאָטער און דיין מוטער — ווערט דאָ אָפּגעהיט אויף אַנ'אַנגעזעהענליכען שטייגער. אַזוי איך געשעפט, אַזוי אין דער היים. און זיהן זענען געלאָפען צו די טרעפּ פון דער ווייבערשער שוהל אָפּצוואַרטען זייערע מאַמעס און זיי צו פיהרען אַהיים נאָך דער „הבדלה".

אַ סך נעמען פון עגיפטישע יודען זענען ביבליש. מען הערט זיי אויף טריט און שריט: „בן-עמינדב", „בן-עמיהוד", „עמרם", „זבולון".

* * *

אויפ'ן הויף פון דער ענגלישער מיליטערישער סטאַנציע, אַביסעל אַרויס פון קאַירא, האָט מען מיר צוגעפיהרט צו אַ גרוב, וואָס הייסט „יוסף'ס ברונעם" לויט ווי מען פערזיכערט דאָ, האָט טאַקע יוסף, דער זוהן פון יעקב, מיט טויזענדער שקלאַפען דעם ברונעם אויסגעגראָבען. ער איז דאָך אַ געוויסע צייט געווען אַ מענש מיט מאַכט, פרעה'ס אויפקלעהרער.

דער ברונעם איז אַ מערקווירדיגער. אַראָפּצוקומען צום וואַסער פון ברונעם מוז מען קלעטערען טרעפּ טויזענד פוס אין דער טיף פון אַ גרוב, און דער טיפער גרוב איז נישט קיין געגראָבענע אין ערד, נאָר אַנ'אויסגעהאַקטער דורך אַ שטיין — אַזוי געהאַקט און געבויערט, אַז ס'וואַסער פון דאָרטען בעגעגענט זיך מיט'ן טייך נילוס, וואָס איז זעהר ווייט פונ'ם אָרט, מען שטעהט ביים פלאַץ אַנ'ערשטוינטער, וואו האָט מען גענומען מיט עטליכע טויזענד יאָהר צוריק די מיטלען צו האַקען אַזאַ גרוב? און דער פלאַן ווי זי איז אויסגעבויערט! זי דערעהט זיך אין דער טיף ווי אַ קאָרקען-ציהער. אפשר, אַז די היינטיגע מאַשינען וועלט איז גאָרנישט אַזוי „אָריגינעל".

מיכאל מיכאלעסקא אין לאדז

היינט 8 אָוענד קומט מיט דער קאַלישער באַהן דער גרעסטער יודישער אָפּערעטען-סטאַר מיכאל מיכאלעסקא צוזאַמען מיט דער בעריהמטער פרימאַדאָנע בעטי סימאָנאָוו און די בעליבטע כאַראַקטער ארטיסטען אננא לעווין.

ס'ווערט געזוכט צו קויפען

א מאטאר

1 פערד קראַפט, פירמע בראַמבערג, אין גוטען צושטאַנד.

צו ערפאהרען פאלודניאווא 18, אין 2-טען סוטער, פאַרטער, וואוינונג 51.

כירורגישער קאבינעט

Dra med.

M. Kantora

איז געווארען איבערגעטראגען אויף זשעלאנא 5

טעל. 22-112

נעהמט אן פון 1—3 און פון 6—8 אוו.

לעטשניצע-פרייזען.

8-וגג, לעטניקעס אין ווישנ'אווא-גורא

איז צו בעקומען דעם „נייעם פאלקסבלאט" פון 8 א זייגער פריה ביי יאַמניק. ווילא קאוואלע.

עס ווערט אויך אַבגעשיקט אַהיים.

Dr. ALEXANDER MARGOLIS

אינערליכע קראַנקהייטען.

ספעציאַליטעט: מאַגען און קישקעס

האט זיך איבערגעצויגען אויף פּושעיאַזר 20, טעל. 31-112

נעהמט אַן פון 5—6 נאָכמיטאָג. 9198

ווערקשטעל שירמס פון און שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפעהלט אין אַ רייכען אויסוואַהל פון קאָלירטע דאַמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאָנקורענץ-פרייזען. נעהמט אן אַלערליי רעפּעראַטורען פון שירמס און שטעקענס.

דער גוט-בעקאנטער קינסטלערישער פאטאגראפישער אטעליער

„Polonja"

11 יערזשעגא 11

(געוועזענע מיט'ן טרעגאַרסקי 3)

פיהרט אויס די בעסטע קינסט-לערישע אויפנאַהמען צו פערקלענערטע פרייזען!

מיט שילד:

„POLONJA"

11 Jerzego 11

wł. GUTERMAN.

„SALVATOR"

דאָס איז אַ בעריהמט היילמיטעל, וואָס בעזייטיגט הינער-אויגען, נאָגעלשקעס און גראָבע הויט. געניצט מיט די בעסטע רעזולטאַטען שוין העכער 50 יאָהר.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַדען. הויפּט-סקלאַד:

Warszawa, Waliców „SALBOR"

Doktór

ŁAGUNOWSKI

powrócił

Piotrkowska 70

i róg Traugutta

Tel. 181-83.

choroby skórne weneryczne imoczopłciowe

Gabinet Roentgenoleczniczy.

Przyjimuje od 8^{30} do 10 1 — 2^{30}, od 6 do 8^{30} w w niedzielę i święta od10—1.

Oddzielna poczekalnia dla pań.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

פערקויפער אויף ראטעס!

אַ געזיכערטע עקזיסטענץ ביז 1000 זל. מאָנאַטליך. אינפאָרמאַציעס ערטיילט:

Tow. Bankowe w Grodnie, Hoovera 9.

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej za Nr. 34250 z dn. 8/1–26 r. na zł. 15.– na imię Ch. Klajnbaum. Kwit unieważnia się. 3773

פרייע פאסטענס

אַ לערן-יונגעל פון אָרענטליכע עלטערן קען זיך מעלדען פּיעטריקאָווער 30 (אָדער ציגעל-גאַס 2), אין הוט-געשעפט, ביי מילנער. 3777

עס ווערען געזוכט 2 סוביעקטען אויף דאַמען-און מענער-אַרבייט, ווי אויך אַ לערן-יונגעל, באַלד געצאַלט, אין פריזיר-אַנשטאַלט לאַסמאַן, פּאָמאָרסקא 53.

ס'איז נויטיג הענדשקע-מאַכער אַ-רויסצונעהמען וואָלענע הענדשקעס צו שטריקען, ביי פּראַוויזאָר, פּולנאָצנא 12.

געגען בעלוינונג! קומענדיג זונטאָג האלב 10 אָוענד פון ווארשאַ מיט'ן אויטאָ, וואָס פאָהרט איבער ראָווע, איז מיר אין לאָדז אויף דער אויטאָ-סטאַציע פערביטען געוואָרען אַ וואַליזע מיט זאַכען, צווישען וועלכע ס'געפינט זיך אַ שוואַרצער אַנצוג, אַ גאַרבאַדין-סאַק, אַ פּאָר לאַקירטע שיך און אַנד. קלייניגקייטען. כ'בעט דעם עהרליכען פּאַסאַזשיר געגען גרויסע בעלוינונג זיך צו ביימען מיט די וואַליזעס. :-: הערשקאָוויטש, קאָנסטאַנטינער 50. 3783

פערשידענעס

אַכטונג, טריקאָטאַזשניקעס! ביי מיר בעקומט מען אַ וויכטיג אַרטיקעל. ביטע זיך איבערצייגען! ג. לעסמאַן, גאַוואַ מיעסקאַ 17, צווייטער שטאָק. 3775

איך נעהם אָן אַרבייט אויף לוין אויף אַנ'8-ער סוויטער-מאַשין צו ערפאַהרען וועסאָלאַ 12, הענדליש, וו. 9.

ס'איז פערלוירען געוואָרען אַ וועקסעל אויף 100 זל. אויסשט. מ. פלאַכטע, זשירא פ. פלאַכטע. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אָבצוברענגען בושעזשינער 42 צו בענדער. 3774

קויף און פערקויף

150 געלעגענהייטליך צו פערקויפען קראַפט-שפולען לאַקירטע. פּאָמאָרסקא 11, וו. 13, ביי קאָזלאָווסקי. 3786

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

פ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

טעל. 85-230

פיהרט אַדורך זעמטליכע ערצטליכע אַנאַליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע א.א.

געזונט איז אנ'אוצר

Trimeros

PREZERWATYWY

איז די גאראנטיע פאר'ן געזונט.

א לאנגיעהריגער מיליטער-בעאמטער

ערטיילט אייך עצות און אָנווייזונגען פאַר צוריקגעקומענע פון אויסלאַנד וועלכע האָבען צוליב וועלכע עס אין סיבות נישט דורכגעמאַכט דאָס מיליטער-דינסט. :-: ספעציאַליסט אין שרייבען פון ביטעס פאַר

איינציגע שפיליזערס

ב. מאן פעטריקאווער 10

Biuro tłomacza przysięgłego

Olgi Markusówny

przeniesione zostało z ul Andrzeja 7

na ul. Piotrkowską 53

tel. 243-43. 1073

כירורגישער קאבינעט

Dr. Szreiber

איז געוואָרען איבערגעטראַגען אויף

Narutowicza № 9

tel. 122-95.

אָפּעראַציעס, אַפּאַראַנקעס, האַלז, ושילאַקעס אז"וו

לעטשניצע-פרייזען.

נעהמט אַן פון 2—3 נאָכמ. און פון 7—8.30 אוו.

Dr. med. S. MAŁOWIST

האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטען

וואוינט יעצט אויף

ZACHODNIA 70, tel. 115-93

נעהמט אַן פון 12 ביז 2 מיטאָג און פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

לעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטן

פון 9 פריה ביז 7 אַ זייגער אָוונט.

וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטן און דענטיסטישער קאבינעט

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאָן 63-137

עס נעמען אָן דאָקטוירים ספּעציאַליסטען שיפמאַן, וואלינסקי, שמירגעלד, קערשנער, שמערלאַווסקי, סלאבאדסקי, זאלצוואסער, איציקזאָן, קראַסאַווסקי, יאַסובזאָן און דענטיסטין סטאראפאלסקא.

אנאנסען-פרייז פאר אַ מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען

אין טעקסט—40 " " " " " —60

זאָכ'ן טעקסט—12 " " " " " —18

אויסער דער שטאָדט 50 פראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקא—1 דאָל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאר'ן אינהאלט און טאָן פון די אנאָנסען איז דער פערלאג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אדמיני. איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 24.

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman